

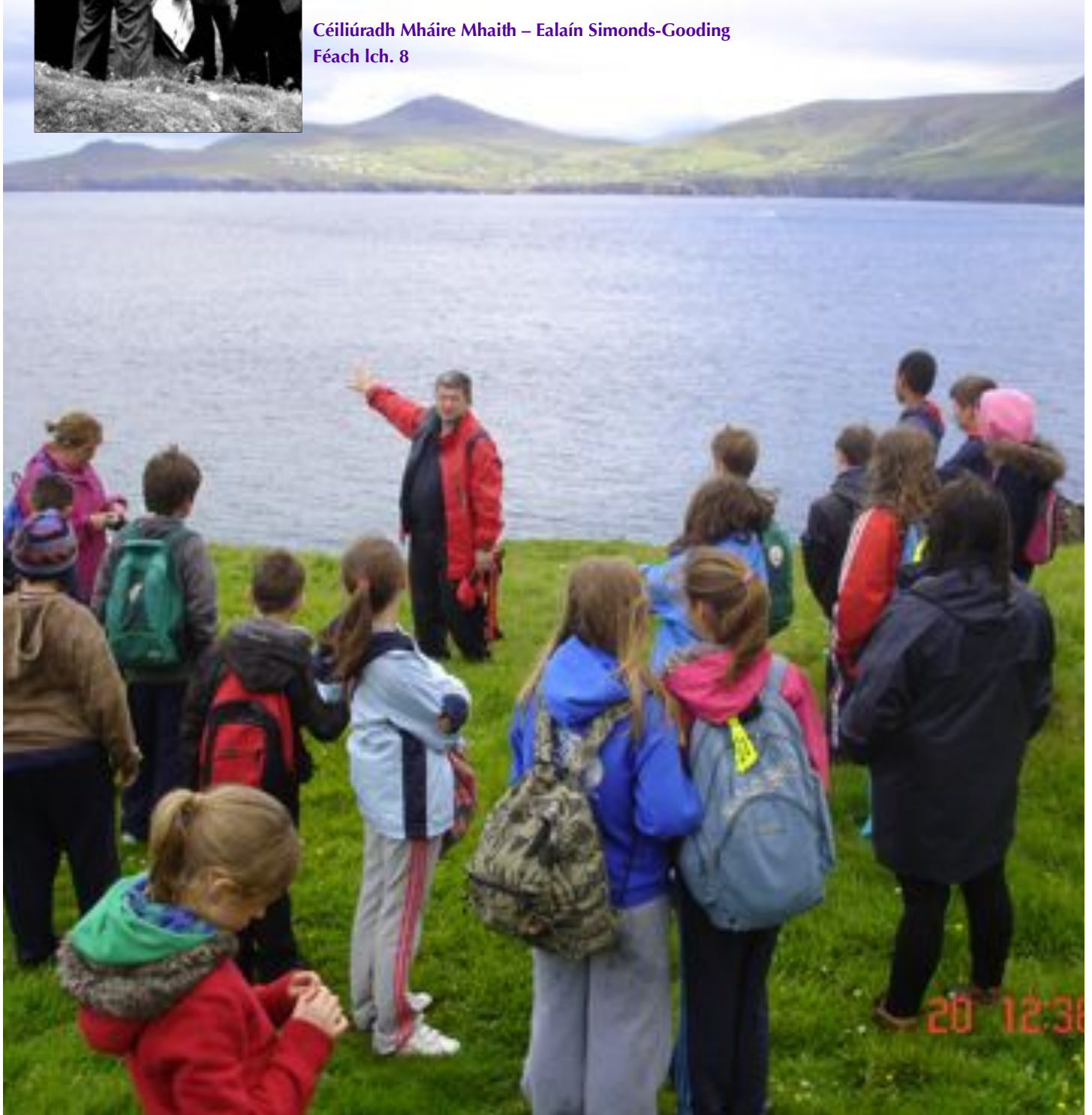
An Caomhóir

Nuachtlitrí Fhondúireacht an Bhlascaoid 2012

Uimh. 32

€5.00

Céiliúradh Mháire Mhaith – Ealaín Simonds-Gooding
Féach Ich. 8

Tomás Ó Lúing, Treoraí, Ionad an Bhlascaoid, i mbun cainte ar an Oileán
le daltaí Scoil Bhaile an Fheirtéaraigh le linn an tsamhraidh (féach Ich 4).

Focal ón gCathaoirleach

Tá na blianta ag sleamhnú leo go tapaidh ón am gur chéad bunaíodh Fondúireacht an Bhlascaoid i 1986. Táimid go léir ag treabhadh linn i gcónaí, ag coiméad oidhreacht an Bhlascaoid agus ar ndóigh an tábhacht a bhaineas lena caomhnú os comhair súile pobal na hÉireann agus go deimhin féin muintir an domhain mhóir go léir.

Táimid buíoch gur cuireadh beagán airgid ar fáil chun obair chaomhnaithe a dhéanamh ar an oileán féin i rith na bliana agus tá súil againn go leanfar leis an obair seo go bliantúil. Deirimid comhghairdeas ó

chroí le Coiste Eagraithe Ceiliúradh an Bhlascaoid na bliana seo : níl amhras ná gur deineadh cad é cíoradh ar chúrsaí Ealaíona san Oileán i rith na deireadh seachtaine i Meán Fómhair .

Fógraíodh buaiteoirí Sparántacht an Bhlascaoid ag an ócáid sin freisin. Guímid gach rath ar na buaiteoirí , Colm Ó Gealbháin agus Aisling Ní Shúilleabháin, scoláirí ó Phobalscoil Chorca Dhuibhne atá anois beirt ag staidéar i gColáiste Mhuire gan Smál i Luimneach. Bail ó Dhia ar an Dr Mícheál Ó Cearna, iar-Bhlascaodach ó Springfield, Mass., a chuir an Sparántacht seo ar bun le tacaíocht a chlainne agus a chairde agus a tháinig an tslí go léir abhaile treasa an Atlantaigh chun an chéad bhronnadh a dhéanamh.

Míle buíochas dár gcáirde go léir a thacaíonn linn bliain in aghaidh bliana agus dóibh siúd a thugann urraíocht nó a chabhraíonn in aon slí leis an gCeiliúradh nó leis an gCaomhnóir. Buíochas do Mhícheál de Mórdha, Bainisteoir Ionad an Bhlascaoid agus dá fhoireann agus do Oifig na nOibreacha Poiblí as a gcomhoibriú rialta. Is é ár nguí ná go mbeimid go léir beo ar an am seo arís ag treabhadh linn ar scáth a chéile ar son oidhreacht an Bhlascaoid.

– Pádraig Firtéar

An Caomhnóir © 2011

Foilsithe ag Fondúireacht an Bhlascaoid le tacaíocht Oifig na nOibreacha Poiblí. Oifig Chláraithe: f.ch. Comharchumann Forbartha Chorca Dhuibhne, Baile an Fheirtéaraigh, Trá Lí, Co. Chiarraí.

In eagar ag Bernie Firtéar

agus Máire Uí Ainín.

Clóchur 7 Dearadh: Inné, Dún Chaoin.

Clódíorí: Kingdom Printers, Trá Lí.

San Eagrán Seo

Turas Scoile	4
Ceiliúradh 2011	5
An Chéad Dá Sparántacht	7
Maria Simonds-Gooding	8
An Béal Bocht	10
Il était une fois dans l'Ouest	11
An tOileán sa Saol Leictreonach ...	13
L'homme des Îsles	14
Taispeántas Nua Ghrianghraf	14
Máistreas Cniotála	15
Michael D. san Ionad	15
Aimsiú na Scairte	16
Tír na nÓg	18
"Bofar" Re-Union	19
All Alone	20
A Walk with Seals	22
Mianaigh Blaenavon	23
Baill na Fondúireachta	24
An tIonad agus an tOireachtas	25
Imeachtaí 2011 san Ionad	26
Ar Shlí na Fírinne	27

Ceamara Aimsire de chuid TG4 curtha i bhfearas san Ionad

I samhradh na bliana seo cuireadh ceamara aimsire de chuid TG4 i bhfearas in Ionad An Bhlascaoid Mhóir agus tá earraíocht á baint as go rialta ar chlár aimsire an stáisiúin. Is í Lís Ní Dhálaigh, atá ar fhoireann sinsearach bainistíochta TG4, a bheartaigh go mbeadh a leithéid de fhearas san Ionad agus is í a thug an tionscnamh chun foirfeachta. Ar ndóigh, is ó Bhaile Icín, Dún Chaoin, í iníon Ní Dhálaigh ó dhúchas agus bhí sí ag obair mar threoraí/oifigeach eolais ar feadh scaithimh san Ionad i 1993 – an chéad bhliain a osclaíodh é.

Tá an ceamara curtha i bhfearas i mbialann an Ionaid agus é dírithe amach ar an mbaile ar an mBlascaod Mór.

Is féidir pictiúir ón gceamara seo a fháil i rith an lae ar fad, gach lá, ar suíomh idirlín an stáisiúin. Is féidir na pictiúir seo a fheiceáil in aon áit ar fud an domhain, a bhfuil fáil ar an idirlíon, ach an méid seo a leanas a dhéanamh ar do ríomhaire: téigh go www.tg4.ie

>clár>aimsir>íomhánna>dúnchaoin.

Má bhíonn an lá breá geal glan, tá léargas an-mhaith le fáil ar an oileán agus ní i gcónaí a bhíonn a leithéid d'aimsir sa pharóiste is sia siar in Éirinn agus bíonn braonacha móra báistí ceangailte den cheamara! Do sheol Pól Ó Gallchóir, Ceannasaí TG4, an ceamara aimsire go hoifigiúil le linn Cheiliúradh na bliana seo.

"Is mór an tairbhe a leithéid d'áis a bheith againn anseo agus sinn ag

iarraidh coimeád suas leis na hathruithe teicneolaíochta atá ag gabháil in ár dtreo gach lá anois. Aon duine atá ag iarraidh léargas a fháil ar an aimsir a bhíonn anseo againn, ní gá dó ach féachaint ar shuíomh idirlín TG4. Gabhaim buíochas le gach duine i TG4 agus le gach duine de fhoireann an Ionaid a bhí páirteach sa tionscnamh is gura fada buan é," a dúirt Mícheál de Mórdha, Stiúrthóir an Ionaid.

Oibreacha Cothabhála agus Caomhnaithe tosnaithe ar an mBlascaod

Mícheál de Mórdha
Stiúrthóir Ionad an Bhlascaoid

Céim mhór chun cinn i bplean bainistíochta an Bhlascaoid Mhóir is ea gur tosaíodh i rith an tsamhraidh i mbliana ar oibreacha cothabhála agus caomhnaithe ar chuid de shean fhothracha an oileáin sin. Go deimhin, ba sprioc mhór ar chlár an phlean bainistíochta é na hoibreacha caomhnaithe a chur i bhfeidhm. Do bhí gach dream a raibh baint acu leis an mBlascaod go mór ar son na n-oibreacha a chur i gcrích in am tráth agus bhí áthas ar gach duine gur chuathas i mbun an fhiontair seo ar deireadh thiar.

Go luath i mbliana do cheap rannóg na Sealúchas Stairiúla de chuid Oifig na nOibreacha Poiblí an t-ailtíre Brendan Cormican i mbun an tionscnaimh, i gcomhar le John Healy, Cúntóir Ailtíreacht agus baille de fhoireann an Ionaid. Do chuir an tUas. Cormican plean agus criú le chéile agus fostaíodh an t-ailtíre Paul Arnold agus an t-innealtóir comhairleach, Jack O’Leary ar an tionscnamh, mar chomhairleoirí ar leith.

Mar thoradh ar an bplean a cuireadh le chéile do rinne Oifig na nOibreacha Poiblí suim airithe airgid a sholáthar agus beartaíodh tairiscintí a iarraidh ar roinnt conraitheoirí tógála san Iardheisceart agus ceapadh comhlacht Michael Scanlon & Sons, ón Scrogán, Caisleán Ghriaire, chun dul i mbun na hoibre.

Tosnaíodh ar an obair ar an 25 Iúil agus, in ainneoin na droch aimsire a bhí ann i mbliana, do rinneadh dul chun cinn suntasach.

“Bhí orainn an modus operandi a bheartú agus roinnt trialacha a dhéanamh maidir le hábhar tátháin a bheadh oiriúnach d’ailtíreacht an Bhlascaoid – sula ndéanfaí aon obair chothabhála in aon chor. D’éirigh linn an méid sin a dhéanamh gan mórán dua agus tús an-mhaith ba ea é sin. Obair cheannródaíoch agus uailmhianach ba ea an chuid seo den saothar – mar níl a macasamhail déanta in aon áit eile sa chónagar ná i gcéin, dar liom.

Nuair a bhí an méid sin réitithe againn, do chuamar i mbun na hoibre cothabhála ar roinnt de na foirgnimh, de réir mar a chonaiceamar chugainn agus uainn. Ar na foirgnimh sin tá An Dáil agus bhíomar an-sásta go rabhamar

ábalta ar obair an-fhónta a dhéanamh ar an bhfothrach seo. Mar gheall ar seo, do bhí ar ár gcumas an fál cosanta a bhí timpeall ar An Dáil a thógaint uaidh ar fad.

An rud ba mheasa mar gheall ar an obair seo ba ea an aimsir – go deimhin, do bhí an-droch aimsir againn, ach go háirithe i Meán Fómhair agus bheadh tuilleadh oibre déanta againn, mura mbeadh sin.

Ach do bhí ar ár gcumas roinnt mhaith oibre a dhéanamh ar fhothraigh eile a bhí go mór ina ngátar agus tá cuid mhaith foghlamtha againn, dá barr seo. Tá sé i gceist againn leanúint leis an obair arís an bhliain seo chugainn, má tá na pingíní ar fáil chuige sin agus bheinn an-dóchasach go mbeadh formhór na hoibre caomhnaithe tugtha chun críche faoi dheireadh 2012,” arsa an tUas. Cormican.

Do bhí timpeall le 30 tigh cónaithe ar an mBlascaod Mór an lá ab fhearr a bhí an pobal ansin agus timpeall le 65 foirgneamh ar fad. Sa bhliain 1953/54 d’aistrigh pobal an Bhlascaoid chun cónaithe amach go Dún Chaoin agus áiteanna eile agus de réir a chéile do rinne an saol agus an aimsir fothraigh fholamha de fhorhmhór na bhfoirgneamh a d’fhág na daoine ina ndiaidh. Is é bun agus barr an phlean caomhnaithe go ndéanfaí na foirgnimh ar fad atá anois i seilbh Oifig na nOibreacha poiblí a chur i riocht ná chuirfeadh cuairteoirí i mbaol agus iad a “reo” díreach mar atá siad – i gcuimhne ar an bpobal a mhair tráth ar an Oileán Tiar.

Turas Scoile ar an mBlascaod

*le Jeaic Ó Cinnéide Pender
Rang 6, Scoil an Fheirtéaraigh*

Maidin fhuar, fhliuch, Luain ar an 20ú Bealtaine 2011, chuaigh leanaí rang a cúig agus a sé ó Scoil n' Fheirtéaraigh ar thuras isteach go dtí an mBlascaod Mór. Fuair eamar bád ó ché an Daingin. Bhí sé níos fusa dul isteach ón Daingean toisc cúrsaí aimsire. Sular chuamar isteach bhíomar an-sásta mar go bhfuair eamar uachtar reoite deas ag barr an ché. Ba é Paul Duffy, a bhfuil cónaí air i mBaile an Fheirtéaraigh Thiar a bhí ag stiúradh an bháid agus bhí sé an-dheas. Chomh maith le Paul bhí treoirí againn, Tomás Ó Lúing ó Ionad an Bhlascaoid. Bhí sé lán de scéalta agus an-eolas aige ar gach rud a bhain leis an mBlascaod.

B'iad 'Cairde na Scoile' a d'eagraigh an turas. Agus sinn ag gabháil amach ar an bhfarraige, chonaiceamar pluais Funghi i mBéal Bhá an Daingin agus de réir a chéile fuair eamar radharc ar na Blascaodaí – Inis Mhic Uibhleán agus gan dabht an Seanduine. Agus sinn ag teacht i dtreo an Bhlascaoid Mhóir, bhí Tomás ag cur síos dúinn ar an mbád san, an Santa Maria de la Rosa a chuaigh go tóin poill le linn tréimhe an Armada.

Chomh maith le Tomás agus Paul, bhí múinteoirí na scoile inár dteannta – Rob Mac Gearailt agus an

Ag sníomh le Sue Redican.
Ó chlér, Catherine Lawless, Katie Nic Gearailt, Tara Nic Gearailt, Aleesha Ruck.

Príomhoide, Máirín Bn. Uí Chonchúir. Tháinig roinnt tuismitheoirí chomh maith, ina measc, mo mháthair Dairena, Áine Bric, Susan Uí Bheaglaó agus Orla Ruiséal.

Isteach linn ar an oileán agus chuamar ar turas breá timpeall na háite – ó bhun go barr an bhaile – agus Tomás ag cur síos dúinn ar cérbh iad na daoine a mhair sna tithe éagsúla. Daoine ar nós Tomás Ó Criomhthain agus Muiris Ó Súilleabháin, An Rí (a bhfuil gaol agam leis) agus na fothraigh eile ar nós na seanscoile agus an Dáil.

Taitníonn an Blascaod go mór liom mar tá sé an-shuaimhneach. Chuireas an-suim sna rónta a bhíonn bailithe ar an dTráigh Bhán ach n'fhacamar aon cheann acu ann an lá san. Bhí asail istigh ann chomh maith. Taispeáineadh dúinn na hoileáin bheaga, Inis na mBró, An Tiaracht, agus Beiginis.

Thógamar scata grianghraf ionas go mbeadh taifead againn ar an lá speisialta seo. Ansan shuíomar síos go sásta chun picnic a ithe agus bhí sé blasta!

Agus sinn ag druidim i dtreo deireadh ár dturais, dhein Sue Redican taispeántas fíodóir-eachta dúinn. Í suite taobh amuigh den tigín beag deas ina mbíonn sí ag fanacht in aice an tobair. Bhí sé an-suimiúil.

Siúd linn thar nais síos go dtí bun an bhaile agus an cé go n-aimsíomar an bád le haghaidh a thabhairt abhaile. Bhí gliondar inar gcoíthe is sinn ag filleadh agus spraoi iontach againne (na leanaí) sna borrrtháí breátha agus an t-uisce sáile a bhí ag éirí san aer. Fuair eamar báite fliuch, ach ba chuma linn, bhí lá iontach againn go léir.

Príomhoide Scoil an Fheirtéaraigh, Máirín Uí Chonchúir le leanaí rang a 5 agus 6 chomh maith leis na tuismitheoirí Orfhlaith Ruiséal, Áine Bric agus an treoraí Tomás Ó Lúing. Tá an t-údar, Jeaic Ó Cinnéide Pender, chun tosaigh, an dara duine ar chlér.

Ceiliúradh an Bhlascaoid 2011

Pict: Micheál de Mórdha

Is ar an téama “Na Blascaodaí agus na hEalaíona” a tionóladh Ceiliúradh an Bhlascaoid san Ionad ar an deireadh seachtaine ón 23ú-25ú Meán Fómhair agus bhailigh slua mór chun na hoscailte le héisteacht leis an aisteoir agus bainisteoir ealaíne ón nGaillimh Páraic Breathnach ag cur tús leis na himeachtaí, is é ag déanamh compráid go fileata idir Oileán Mhacadara Chonamara agus an Blascaoid.

Lean caint iontach ón ealaíontóir Maria Simonds-Gooding, a raibh mór-saothair a saoil mar thaispeántas reatha crochta ó thús an tSamhraidh – an tIonad mar áiléar. *Maria gave an enthralling and insightful account to a packed*

Páraic Breathnach a d’oscail an Ceiliúradh go hoifigiúil agus Pól Ó Gallachóir, Ard-Stiúrthóir TG4

Pict: Micheál de Mórdha

auditorium of her experiences visiting the Blaskets and her life in Dún Chaoin, her adopted home and the evolution in her approach to making art. Bhain gach duine sásamh thar na bearta as an gcaint agus an bhfáiltiú blasta a bhí ullmhaithe ag Christy Mac Gearailt agus a fhoireann ina dhiaidh.

Ar moch an lae Sathairn tugadh caint a thug léargas breise ar shaothair Simonds-Gooding in aitheasc Catherine Marshall dár teideal “Irish Modernism – the periphery and the art of Maria Simonds-Gooding” inar chuir sí saothair Mháire Mhaith, mar a thugtar uirthi, i gcomhtheacs an stáitse domhanda nua-aoiseach ealaíona agus conas mar a chuir sí áit agus ábhar imeallach mar Chorca Dhuibhne ar taispeáint trína cuid oibre (féach lch. 8). *Catherine Marshall is a leading art-historian and author and her erudite dissertation on her friend Maria Simmonds Gooding’s art complemented Maria’s own talk the previous night.*

Chríochnaigh maidin Dé Sathairn le caint ón léiritheoir scannánaíochta Brenda Ní Shúilleabháin a dhein cioradh ar na slite inar cuireadh fómhánna don Oileán Tiar os comhair an phobail i gcaitheamh na mblianta. Féasta saibhir mar sin ag an gCeiliúradh a bhí spreagúil agus smaointeach ós na cainteoirí ar fad agus a ghin morán comhrá agus ceisteanna i dtaobh na n-ábhar a bhí faoi chaibidil.

Bhí fáilte mhór roimh an Dr Micheál Ó

Cearna, tagaithe lena chlann arís chughainn ó Springfield Mass. na Stáit Aontaithe leis an gcéad bhronnadh a dhéanamh ar Sparántachtaí an Bhlascaoid ar beirt scoláirí as Pobalscoil Chorca Dhuibhne, Aislíng Ní Shúilleabháin agus Colm Ó Gealbháin. Ba bhreá an rud é Micheál a fheiscint is é go maith ábalta cur síos ar an mbunús leis an Sparántacht thabhachtach a chuimhnigh sé air le hoidhreacht an Bhlascaoid a chur chun cinn (féach lch. 7).

Bhí blas na hAlban ar an dá chaint a thug Maureen Kerr agus Noman McLeod faoin teideal “Naisc Ealaíne – An tOileán Tiar agus Na h-Eileann an Iar”. Chuir Maureen síos ar an spreagadh a fuair sí anseo chun a brionglóid féin a leanúint a thug go hoileán St. Kilda í le ceithre-bliana déag, ag obair sa láthair míleata ansin chun cur ar a cumas a pictiúir tarraingteacha do St. Kilda a dhéanamh. Bhí Norman McLeod freisin thar a bheith suimiúil lena chaint “A’coimhead air ais airson gluasad ar adhart – Looking back to move forward”. Is maith is fiú ár gcáirde ó Albain a bheith tugtha inár measc mar chruthaíodar cé go bhfuil éagsúlachtaí ann, is mó go mór an ceangal agus cosúlachtaí idir na hoileáin sa dá thír.

Brenda Ní Shúilleabháin

Pict: Micheál de Mórdha

Thug Pádraig Ó Siochrú caint ar an gcúlra a bhain leis an obair a bhain le cur le chéile leabhar Cháit Ní Chatháin Uí Dhubhda (1911-2003), ina leaganacha Gaeilge agus Béarla, saothar a roinn sé le Tadhg Ó Dubhshláine ó Ollscoil Mhágh Nuad. Bhí an leabhar seolta go cumasach le caint ó Phádraig Mac Fheargusa.

Maria Simonds-Gooding i mbun a léachta ag an gCeiliúradh le Neasa Ní Chinnéide mar chathaoirleach. Pict: Mícheál de Mórdha

More cherished visitors from the USA, (féach lch. 10).

Lucille, Bill and Betsy Hayes had come specially for the launch of Cáit's ("Katie") memoir from their home in Nantucket the celebrated island off the coast of Massachusetts, where Cáit had worked for many years before returning to her native West Kerry.

Os rud é go raibh comóradh á dhéanamh i 2011 ar bhás Bhriain Uí Nualláin/Myles na gCopaleen, leathchhead bliain, ba oiriúnach é an Seó Comhaimseartha a léirigh Aistoirí Bhréanainn bunaithe ar eachtraí as a mhór-shaothar Gaeilge, *An Béal Bocht* oiche Dé Sathairn. Mar is dual don gcompántas seo, bhí sárthaispeántas ann as ar bhain an lucht féachana ana-chleachtadh agus taithneamh ar fad

Bhí gné agus léargas eile ar fad ó thaobh ealaíona mar ábhar ag Domhnall Mac Síthigh ina chaint bhreá ag cur tús leis an Domhnach - an ealaín a bhain le déantús na ngnáthúirlisí oibre a bhí ar an leathinis blianta siar - an naomhóg, an tuirne agus fiú amhháin snáthaid lámhdhéanta ó Inis Mhic Uibhleáin.

Tháinig deireadh le cainteanna na deireadh seachtaine le haitheasc an fhile clúiteach Theo Dorgan is é ag tabhairt dúshlán maidir le háit na n-ealaíon i gcomhthéacs na stoirme eacnamaíche sa tír i ndiaidh an Tiogair Ceiltigh: "Fan Innti: Na hEalaíona agus an Stroirm 'tá ag druim linn" - ábhar a thug a ndóthain cúis mhachnaimh don slua a bhí dílis i gcaitheamh an Cheiliúrtha seo.

Siúlóid an Cheiliúrtha eagraithe ag Áine Uí Dhubhshláine agus Áine Moynihan. Pict: Francis Uí Chinnéide

Níorbh é sin deireadh ar fad: tar éis do Chathaoirleach na Fondúireachta, Pádraig Firtéar, buíochas a thabhairt don lucht eagraithe agus gach duine a ghlac páirt sa Cheiliúradh, bhí siúlóid eagraithe ag Áine Uí Dhubhshláine agus Áine Moynihan - conair ealaíne ar an bparóiste, mar aon le taispeántas de scannán Bhrenda Ní Shúilleabháin "Dún Chaoimh 40 Bliain", léiriú do chuid Dóvinia Teo.

D'éirigh go hiontach ar fad le Ceiliúradh an Bhlascaoid 2011: cruthúnas go bhfuil gnéithe agus réimsí den chultúr agus oidhreacht fós le tabhairt chun solais i slite nua, agus go bhfuil lucht féachana líonmhar atá sásta freastal. Ar aghaidh le 2012!

Ceiliúradh An Bhlascaoid 2012 21-23 Meán Fómhair

"Tiarnaí Talún agus Tionóntaí"

Do shocraigh Coiste Ceiliúradh an Bhlascaoid le déanaí ar théama na bliana seo chugainn - "Tiarnaí Talún agus Tionóntaí". Ceapann an coiste go mbeidh spéis thar na bearta sa téama áirithe seo agus tá clár den scoth á bheartú faoi láthair. Ar na hábhair éagsúla a bpléifear tá "Aicme na dTiarnaí Talún in Éirinn", "Tiarnaí Talún Chorca Dhuibhne - Lords Ventry agus Cork"; "Cogadh na Talún sa Bhlascaod - Prócadóirí agus Gníomhairí Mallaithe"; "Ionradh na Normannach, a gCaisleáin agus Stair na bhFeiritéarach in Iarthar Duibhneach", "Lá Maraithe na bhFear sa Daingean", "Amhráin agus Ceol a bhaineann le Tóir agus Talamh"; Na "Clearances" in Albain, 7rl.

Ba leis na Gearaltaigh - Iarlaí Dheasmhumhain, na Blascaodaí tráth agus iad ar léas uathu sin ag na Feiritéaraigh, ach ó lár na seachtú haoise déag do fuair teaghlach mór Sasanach, na Baoilligh nó Iarlaí Chorcaí, seilbh ar na hoileáin agus bhíodar acu gur cheannaigh Bord na gCeantar gCúng an Blascaod Mór uathu i 1907 - ar £500. Is leis an Stát formhór na talún ar an mBlascaod anois.

Beidh breis eolais á thabhairt de réir a chéile ar suíomh idirlín an Cheiliúrtha - www.ceiliuradh.com

AN CHÉAD DÁ DHUAIS AS “SPARÁNTACHT AN BHLASCAOID” BRONNTA AG DR. MICHEÁL Ó CEARNA AR CHOLM Ó GEALBHÁIN AGUS AR AILSING NÍ SHÚILLEABHÁIN LE LINN CEILIÚRADH AN BHLASCAOID 2011

Craoladh ar Nuacht RTÉ agus TG4 ar an 24ú Meán Fómhair bronnadh an chéad dá Sparántacht an Bhlascaoid do luach €1,000 an ceann ar Cholm Ó Gealbháin ó Lios Póil agus Aisling Ní Shúilleabháin ón Daingean, le linn Ceiliúradh an Bhlascaoid ag an Dr Micheál Ó Cearna.

Chinn an Dr Micheál ar ghníomh a chuirfeadh le buanú oidhreacht an Bhlascaoid Mhóir, inar rugadh agus a tógadh é, tar éis báis agus i gcúimhne ar a bhean céile Máirín anuraidh. Le cabhair óna chlann agus cairde i Springfield Mass. agus anseo in Éirinn, chur sé tús le Sparántacht an Bhlascaoid, ciste as a dtabharfaí cabhair airgid do scoláirí ó Ghaeltacht Chorca Dhuibhne go bhfuil ardchaighdeán bainte amach acu san Árdteist agus a chruthaíonn suim i gcur chun cinn oidhreacht an Bhlascaoid agus atá i mbun cúrsaí cuí tríú leibhéal.

Cuireadh le chéile treoirilínte maidir le conas an sparántacht a bhainistiú agus proisreas chun buaiteoirí a roghnú agus scaipeadh foirmeacha iarratais i measc na meánscoileanna sa leathinis roimh an samhradh.

Cuireadh an-suim sa Sparántacht i measc na n-ógánach agus i dteannta

le foirm iarratais, cuireadh agallaimh ar na hiarrthóirí. Toisc an ardchaighdeán a léiríodh sna hagallaimh, dhein an coiste cinneadh dhá dhuais a bhronnadh i mbliana, ar an nGealbhánach agus ar iníon Ní Shuilleabháin, beirt atá i mbun staidéir i gColáiste Mhuire Gan Smál, Ollscoil Luimní.

Tháinig an Dr Ó Cearna lena chlann agus clann a gclainne anall as Springfield le haghaidh bronnadh na Sparántachtaí, agus bhí muintir na beirte a ghnóthaigh na duaiseanna i láthair go mórtasach i measc an tslua mhóir a bhí bailithe ag Ceiliúradh an Bhlascaoid, ócáid bhliantúil a réachtálar in Ionad an Bhlascaoid i nDún Chaoin.

“Táim ana shásta ar fad bualadh leis an mbeirt dhéagóirí iontach seo. Táim lánchinnte go mbainfidh siad tairbhe mhaith as an duais seo is go gcuirfidh siad oidhreacht m’oileánín dhúchais chun cinn”, a dúirt an Ceárnach, ar a bronnadh dochtúireacht onórach air féin ó Ollscoil na hÉireann Mhaigh Nuad roinnt blianta ó shin as ucht a shaothar trí na blianta ar son an

Maidhc Ó Cearna lena bhean Maureen Ward i Meiriceá sna 1950aí.

Bhlascaoid.

Is ar bhonn síntiúis príomháideach ó chairde an Bhlascaoid i Meiriceá agus in Éirinn atá an ciste le-haghaidh na sparántachtaí curtha le chéile.

Dúirt Lorcán Ó Cinnéide, Rúnaí Fondúireacht an Bhlascaoid, “Táimíd ana shásta a bheith páirteach sa bheirt tabhachtach seo chun oidhreacht an Bhlascaoid a chur ar aghaidh i slí nua agus tá súil againn go raghaidh sé ó neart go neart. Táimíd ana bhúioch do Mhaidhc as smaoineamh ar an iarracht seo agus a dhíogras á thabhairt chun críche. Guimíd gach rath ar Cholm agus ar Aisling a ghnóthaigh na Sparántachtaí i mbliana”.

An Dr Micheál Ó Cearna ag bronnadh Sparántachtaí ar Phól Ó Geallabháin agus ar Aisling Ní Shúilleabháin ag Ceiliúradh an Bhlascaoid 2011.

Pict: Micheál de Mórdha

Tá fáilte roimh aon síntiús beag nó mór ach iad a sheoladh chuig An Rúnaí, Sparántacht an Bhlascaoid, Ionad an Bhlascaoid, Dún Chaoin. *Contributions either large or small to the Blasket Island Bursary fund to support making the awards in the future are greatly welcomed simply by sending them to the Secretary, The Blasket Island Bursaries, The Blasket Centre, Dún Chaoin, Co. Kerry.*

Céiliúradh Mháire Mhaith – Ealaín Simonds-Gooding

Catherine Marshall

Déanann *Céiliúradh Mháire Mhaith* comóradh ar an méid atá bainte amach ag Maria Simonds-Gooding, nó Máire Mhaith mar a thugtaí uirthi, ón gcéad lá a chuir sí fúithi i nGaeltacht Chorca Dhuibhne i 1968. Is mórtaihbheach agus suaithinseach toradh a cuid saothair agus í faoi gheasa ag ceann de na háiteanna is iargúlta in Éirinn, chomh maith le geábhanna a bheith tugtha aici ar áiteanna aduaine agus dainséaracha. Thug leithéidí Cecil King; beathaisnéisí Picasso, Roland Penrose agus Dánlann Betty Parson i Nua Eabhrac (an chéad dánlann a thacaigh le Jackson Pollock agus Mark Rothco) aitheantas dí luath go maith ina cuid saothair agus í coitianta i mbun a cuid ealaíona ar an gCeathrú, i nDún Chaoin.

Ní mór a dhein Máire Mhaith chun í féin a shá chun cinn i rith na mblianta, ach í luite isteach ar a cuid oibre ina ionad. I measc a cuid saothar tá péinteáil thrialach, oibreacha plástair, priontaí atá scaipthe go dtí na ceithre hairde- táid i mainistir Naomh Chaitlíona i Sinai

agus i Músaem Cathrach Nua Eabhrac-deardadh taipéise agus, le déanaí, an rud is spéisiúla ar fad, seans, tá sí ag obair go díreach ar dhromchla bhileoga miotail agus tá cuma iontach ar an obair seo. Níor chuir iargúlacht na háite bac uirthi a cuid saothair a fhorbairt agus a sheoladh ar chonairí nua.

Cé go bhfuair sí aitheantas trí choimisiún ó Aire Airgeadais na linne, Cathal Ó hEochaidh, trí duais Carroll a bhuaigh sí ag an IELA i 1970, trí chnuasach Charles Saatchi sna 1980daí agus trí na scannáin agus na cláir faisnéise éagsúla a déanadh uirthi, is ar a cuid a dhíríonn sí a haird. Níl aon lúb ar lár sa cheangal atá idir a cuid ealaíona agus an talamh agus muintir an Bhlascaoid agus Chorca Dhuibhne i gcoitinne, agus go deimhin cuireann sé seo le hardchaighdeán a cuid ealaíona. Is é timpeallacht agus cultúr na háite sin a threoraigh cleachtadh a ceirde, a chomhtharláigh lena céad turas ar an áit díreach agus í críochnaithe le dhá bhliain staidéir in Acadamh Bath.

Ina saol ealaíne go dtí seo tá sí chomh dílis do cheantar Dhún Chaoin agus na Blascaodaí, agus oidhreacht na

Catherine Marshall i mbun cainte ag Céiliúradh an Bhlascaoid.

Pict: Micheál de Mórdha

háite sin, is atá sí tugtha dá cuid oibre. Ní thagann aon rud eile ina saol in aon ghiorracht den dá ní sin. Is díol suntais é an tslí a nascann saothar Simonds-Gooding an pobal seo agus saol na muintire le pobail atá ar an imeall ar fud an domhain mhóir. Bhí ar James Joyce dlúthaithe a bheith aige ar chathair amháin chun scéal uilíoch an eispéiris uirbigh a insint agus is léir go gcuireann an fréamhú atá déanta aici ar an gCeathrúin lena tuiscint ar bhólaí eile. Má úsáid James Joyce meafar ó mhiotaseolaíocht na Gréige i *Ulysses* chun síoraíocht na taithí daonna a léiriú, scamhann Simonds-Gooding tionchar neamheisintúil na gcianta ar an dtalamh chun na nithe a nascann an duine agus an nádúr go díreach le chéile a thaispeáint- an gort, an poll uisce, clocháin na n-aoirí, mar a casadh iad uirthi, pé acu i Mailí, i Goa nó in Inis Mhic Uibhleáin a bhíodar.

Déantar comparáid idir a cuid oibre agus saothar Paul Henry a d'aimsigh a aitheantas ealaíonta nuair a chuaigh sé go hoileán Acla ar chúpla lá saoire i 1911 agus a d'fhan ann go 1919. Tá dílseacht Simonds-Gooding do na Blascaodaí níos iomláine, áfach. Tá sí ag cur fúithi i dtigh cloiche athchóirithe, a tógadh sa 19ú Aois, agus iompraíodh díon an tí sin ón Oileán Tiar i naomhóg nuair a d'fhág úinéir an tí, Maidhc Faight Ó Sé, a oileán dúchais. Tá cuid den troscán ón seanthigh chomh maith le pictiúir bheannaithe Mhaidhc a bhí ar an bhfalla coimeáda go haireach ag Maria. Is léir an dílseacht sin chomh maith ina cuid líníochtaí ar shampla de

An tAire Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta, Jimmy Deenihan, T.D ag oscailt thaispeántas "Súil Siar Mháire Mhaith" san Ionad agus an t-ealaíontóir féin, Maria Simonds-Gooding.

Pict: Ted Creedon

chlasaicigh na litríochta Eorpach: An tOileánach le Tomás Ó Criomhtháin agus, mar a dhein Derek Hill i dTóraf, sa tslí a spreag sí file an Bhlascaoid, Micheál Ó Gaoithín, dul i mbun péinteála le linn dó bheith ag faire uirthi ag péinteáil agus é druidte isteach san aois. Mheasc Simonds-Gooding eilimintí den Nua-Aoiseachas chun oidhreacht síoraí na timpeallachta a léiriú, rud a bhí éagsúil ó Paul Henry, a d'fhág oileán Acla tar éis naoi mbliana ach a lean an stíl phéinteála chéanna an chuid eile dá shaol. Agus í ina seachtóidí anois, tá sí fós ag aimsiú modhanna nua agus meáin nua chun taifead a dhéanamh ar na comharthaí is tábhachtaí atá ann riamh, dar léi, de challshaoth an duine daonna.

Tá sé tábhachtach go n-aithneodh agus go dtuigfeadh gach glúin é seod cad as ar thámgam agus cad is féidir leis an duine a dhéanamh chun fáis agus chun marthanachta. Tá Corca Dhuibhne, agus Éire ar fad, ag athrú; tá an domhan ag athrú. Tá tuiscint dhúchasach ag Simonds-Gooding ar an tábhacht a bhaineann lena n-oidhreacht a chur ar a súile don phobal, mar rud a bhunaíonn an tsláinte spioradálta agus a chothaíonn an neart agus na scileanna atá riachtanach don todhchaí. Tá sé sin fíor go háirithe nuair a bhíonn luachanna ársa á gcreimeadh ag nósanna maireachtála uirbeacha nua agus nuair nach aon scéal nua na hathruithe neamhghnácha atá ag teacht ar an saol.

Catherine Marshall: First Head of Collections at the Irish Museum of Modern Art; author of *Irish Art Masterpieces* (1995) and *Making Visual Art Visible* (2002); editor of numerous collections and catalogue essays on contemporary Irish artists; lectured at Trinity College Dublin and the National College of Art and Design; former chairman of the Irish Association of Art Historians; former board member of the Douglas Hyde Gallery in Dublin; currently joint commissioning editor for a history of Irish art of the 20th Century.

The Art of Maria Simonds-Gooding

Ceiliúradh Mharia Mhaith celebrates the achievements of Maria Simonds-Gooding who has been based in the west Kerry Gaeltacht since 1968. Her career has been both spectacular and unique, combining journeys to isolated and often dangerous destinations, early recognition by such people as Cecil King, Picasso's biographer Roland Penrose and the Betty Parsons Gallery in New York (the gallery that first supported Jackson Pollock and Mark Rothco) and a life devoted to art-making in Ceathrú, Dún Chaoin.

Simonds-Gooding has done little to promote herself over the years, concentrating instead on making the work. But this has embraced experimental painting, plaster works, prints which are to be found as far afield as the monastery of Saint Catherine in Sinai, and the Metropolitan Museum in New York, tapestry design and most recently, and, perhaps most exciting of all, she has started to work directly into the surface of large sheets of metal to amazing effect. Isolation has not prevented the development and expansion of her practice into new directions.

Despite recognition in the form of a commission from then Minister for Finance, Charles J Haughey, winning the Carroll's prize at the IELA in 1970, collection by Charles Saatchi in the 1980s and various films and documentaries about her, Simonds-Gooding's concentration on her work is fierce. In addition to the artwork itself, the seamless way it emerges from and is connected to the land and the people of the Blaskets and the Dingle Peninsula is a sign of its quality. It is the landscape and the culture of that area that defined the direction her art practice has taken, coinciding with her first visit there just as she was finishing two years of study at the Bath Academy.

In her life her concentration on her work is equalled only by her dedication to the area around Dún Chaoin and the Blasket islands, and its heritage. What is significant is the way Simonds-Gooding's work links this community and its lifestyle into communities living on the edge of survival everywhere. Just as James Joyce had to know one city intimately in order to create a universal account of urban experience, so her rootedness

in Ceathrú, sharpens her vision of other places. If in *Ulysses*, James Joyce used a metaphor from Greek mythology to bring out the timelessness of human experience, Simonds-Gooding pares away the inessential accretions of time on the land to show the essential cords that bind man and nature together – the field, the water hole, the herdsman's clochán, as she encountered them, whether in Mali, Goa or Inis Icileáin.

Comparisons are sometimes made between her work and that of Paul Henry who discovered his artistic identity when he visited Achill for a short holiday in 1911 and stayed there until 1919. Simonds-Gooding's commitment to the Blasket Islands is more total. She lives in a restored 19th century stone cottage, the roof of which was carried by boat from the island when the Blaskets were evacuated in the early 50s and has retained its original furniture, even to the holy pictures on the walls. That commitment is evident too in her illustrations to such classics of European literature as *An tOileánach* by Tomás Ó Criomhtháin and, like Derek Hill on Tory, her discovery and encouragement of the Blasket poet, An File, Micheál Ó Gaoithín, when, as an old man seeing her painting, he decided to try it himself. Unlike Paul Henry who left Achill after nine years but continued to paint similar paintings for the rest of his life, Simonds-Gooding combined elements of Modernism to represent the timeless heritage of the landscape. Now in her seventies, she continues to find new methods and new media to record what she sees as ever more important signs of man's struggle.

Recognition and understanding of that, of where we have come from and what mankind can do to survive and grow, are important in every generation. The Dingle Peninsula, like Ireland, is changing; our world is changing. Simonds-Gooding instinctively recognises that public reminders of heritage are important to maintain spiritual health, and to nurture the strengths and skills necessary for the future. This is especially true when age old values are eroded by new urban lifestyles and extraordinary global change is a new constant.

An Béal Bocht

Tá clú is cáil ar Bhrian Ó Nualláin (Myles na gCopaleen) as an leabhar *An Béal Bocht* a chumadh. De bharr gur saolaíodh Brian céad bliain ó shin, tá comóradh is ceiliúradh a dhéanamh ar a shaol is a shaothar i mbliana. Mar chuid den gceiliúradh san ar a shaothar, d'iarr coiste Cheiliúradh an Bhlascaoid ar Aisteoirí Bhréanainn léiriú gearr stáitse a dhéanamh ar an leabhar *An Béal Bocht* le bheith mar chuid d'imeachtaí an Cheiliúrtha in Ionad an Bhlascaoid i Meán Fómhair 2011. Déanadh san faoin ainm 'Magadh fé Mhagadh'.

Tá Aisteoirí Bhréanainn fíor bhuíoch don Ath. Thomás Ó hÍceadha as stiúradh a dhéanamh ar an léiriú san. Táid, chomh maith, buíoch do leanaí, do mhúinteoirí agus do thuismitheoirí Scoil Dhún Chaoin as a bpáirt sa taispeántas, as a gcabhair is a dtacaíocht. Mórghuíochoas, chomh maith, d'Ealaín na Gaeltachta as a gcúnamh.

Leanaí Scoil Dhún Chaoin: Gwendolin Lieb leis na muca beaga.

Conal Ó Dúgáin, Máirín Ní Bhroinn (Múinteoir), Liam Ó hÓgáin, Orfhlaith Ní Dhúgáin, Triona Ní Shúilleabháin, Eoin Ó Súilleabháin, Maryann Ní Laoithe (Múinteoir), agus thuas: Máire Ní Mhaoileoin agus Colm Ó Bric.

Cé hIad?

Seo pictiúr atá ag Frances Uí Chinnéide, Dún Chaoin, a thaispeánann grúpa i mbun scannánaíochta ar Ché Dhún Chaoin mar chuid den scannán, *The Islandman*, a bhí déanta ar an mBlascaod sa bhliain 1937. Déantar amach gur chuid den gcriú isea an triúr ar chlé, ach is léir gur muintir na háite iad an triúr eile.

Má tá fhios ag éinne cé hIad, bheadh suim againn a n-ainmneacha a fháil, nó fiú, buille faoi thuairim.

– Eagarthóir

Il était une fois dans l'Ouest

Olivier le Bussy, Mis en ligne le 15/10/2011

Seo alt a scrígh Olivier le Bussy, ón nuachtán La Libre Belge, tar éis dó cúpla lá a chaitheamh i nDún Chaoin agus sa Daingean an samhradh seo.

Voici le reportage de Olivier le Bussy, La Libre Belge, qui a visité Dún Chaoin et An Daingean il y a quelques semaines.

DÚN CHAOIN, dernier village à l'ouest de l'Union, fut une terre de fermiers, de pêcheurs et de conteurs. Les temps ont changé. Reste la langue irlandaise, dont la préservation passe par la culture et l'économie.

Next parish, America – la prochaine paroisse, c'est l'Amérique. Sis à l'extrémité de la péninsule de Dingle, dans le comté de Kerry, en Irlande, Dún Chaoin (Dunquin, en anglais) est en effet le dernier lieu habité à l'ouest de l'Union européenne (si l'on excepte les îles et autres possessions d'outre-mer de certains États membres). Adossé au mont Eagle, le regard tourné vers l'Atlantique, ce village de 159 âmes est posé dans un décor de carte postale. Les eaux grises de l'océan virent au bleu turquoise avant de s'écraser sur les rochers dans un fracas d'écume. Mouchetés de moutons ou de bovins, des pâturages s'élèvent sur les flancs des montagnes dont les sommets polis par l'érosion capturent les nuages. Sous un ciel capricieux se dégagent les silhouettes des îles Blasket, dernier arrêt avant le grand large.

Rien d'étonnant que le réalisateur britannique David Lean ait choisi le promontoire d'An Dún Mór – le point le plus occidental de l'Union – pour tourner des scènes de "La Fille de Ryan" (1970). Ou qu'un autre Britannique, Paul Hockings, soit venu en 1967 à Dún Chaoin afin de réaliser pour l'université de Californie un documentaire sur le mode de vie d'une communauté de l'Irlande rurale. En 2008, Hockings est revenu tourner une suite qui montre l'évolution de l'endroit.

Le changement est peut-être moins marqué qu'ailleurs en Irlande, où les services et le commerce ont pris le pas sur l'économie traditionnelle, mais il est perceptible.

Après avoir vécu à Sligo, au Nord ouest de l'Irlande, mais aussi deux ans en Libye, John Kennedy et son épouse Francess sont revenus s'installer en 1974 à Dún Chaoin, dans la maison construite à la fin du XIXe siècle par le grand-père

de Francess. Aujourd'hui retraité de l'enseignement, John Kennedy – sans doute le seul Irlandais à posséder des disques en wallon du Verviétois Guy Cabay, croisé jadis en Belgique – est très actif dans la communauté locale. Dont il a pu mesurer la transformation au cours des dernières décennies. Il se rappelle qu'il y a trente-cinq ans, quand il parcourait quotidiennement cinquante kilomètres pour aller travailler à Tralee, chef-lieu du comté, les gens le regardaient comme un fou. "Mais aujourd'hui, tout le monde travaille hors de Dún Chaoin, notamment à Dingle", la ville de deux mille habitants qui a donné son nom à la péninsule. "Ici, le tourisme s'est développé sur une base saisonnière. Il y a quatre ou cinq Bed & Breakfast, l'atelier de poterie avec son magasin, et un petit café... Mais les hôtels et les restaurants sont à Dingle. Hormis le Blasket center, il n'y a pas de pourvoyeur d'emploi ici."

Inauguré en 1993, le splendide musée – dont la construction fut financée aux trois quarts par des fonds européens – entretient l'héritage historique et culturel des îles Blasket, dont la principale est située à 2 km de Dún Chaoin. Pendant des siècles, y vécurent, isolés, jusqu'à deux cents personnes subsistant grâce à l'agriculture et à la pêche. Jusqu'en 1953, où les vingt-deux derniers habitants abandonnèrent définitivement l'archipel. Au-delà du caractère exceptionnel de cette rude existence autarcique, les îles sont réputées pour avoir produit un nombre considérable de figures de la littérature en langue irlandaise, dont la conteuse Peig Sayers et les romanciers Tomás Ó Criomhthain, Muiris Ó Súilleabháin. "Il n'y avait pas d'électricité, pas d'eau courante et rien d'autre pour se divertir que se raconter des histoires, explique Micheál de Mórdha, conservateur du musée. Ces gens parlaient de la littérature. Fin XIXe et début XXe, des linguistes et des chercheurs sont venus étudier la culture des îles et ont tracé le lien avec la société grecque du temps d'Homère. Ces milliers d'histoires forment un ensemble épique et expliquent les mystères de la vie. Les linguistes ont appris aux îliens à écrire dans leur propre langue, puis ces récits ont été publiés et traduits."

Environ 20% des 45000 visiteurs annuels du centre sont américains. Nombre d'entre eux sont originaires de Springfield, dans le Massachussets, où se sont concentrés, en couches successives, les émigrants venus des îles Blasket. Le splendide centre permet à leurs descendants

de humer l'atmosphère d'une époque révolue.

Car depuis, le temps s'est accéléré, les distances se sont raccourcies, entraînant l'évolution du village. "En 1974, beaucoup de fermiers allaient porter leur lait à la crèmerie du village. Aujourd'hui, il n'y en a plus qu'un qui a des vaches laitières, et il prendra sa retraite à la fin de l'année", témoigne John Kennedy.

Pádraig Ó Scannláin confirme la perte de vitesse de l'agriculture locale. L'homme travaille en Allemagne, à Hanovre, dans une entreprise qui produit des semences, mais effectue fréquemment l'aller-retour pour gérer la ferme familiale avec son père octogénaire. "Nous élevons soixante-sept agneaux, explique Pádraig. J'ai vendu les vaches laitières, il y a quelques années. Cela demandait des investissements trop lourds, alors que le prix du lait était en chute libre."

A Dún Chaoin, le nombre de fermiers qui vivent uniquement de l'agriculture se compte sur les doigts d'une main. L'Irlande a rejoint la Communauté économique européenne en 1973, mais la Politique agricole commune (Pac) n'a guère servi les intérêts des fermiers locaux, estime Pádraig. "C'est une politique trop uniforme qui ne reflète pas la diversité de l'agriculture en Europe. Des régions comme celles-ci auraient dû être dispensées de certaines règles. L'instauration des quotas laitiers a découragé les fermiers. Alors les gens se sont tournés vers le mouton ou le bœuf, ajoute-t-il. Bien sûr, l'argent (des aides européennes) est important, mais vérifier la boîte aux lettres pour voir si le chèque est arrivé n'est pas très motivant. L'approche de la Pac est tournée vers le marché. Mais l'agriculture, ce n'est pas que de l'argent, c'est aussi un mode de vie."

Ce n'est pas Donncha Ó Céileachair qui le contredira. Instituteur à Dingle pendant les mois d'hiver, il enfiler son costume de berger à la belle saison, pour s'occuper des moutons qu'il élève sur trois des îles Blasket. Un défi un peu fou, de son propre aveu. "C'est difficile d'accès, il y a du vent, il est compliqué et dangereux de rassembler les moutons avec ces falaises. On dort sur place, mais il faut tout prévoir parce qu'on peut rester bloqué des semaines si la mer est mauvaise. C'est un boulot physique, un casse-tête logistique... Mais j'aime l'idée que je fais un travail que personne d'autre ne veut faire." Et de souligner combien les règles européennes peuvent être en décalage avec la réalité du terrain. "Tous les moutons doivent être marqués. Si un inspecteur vient, on doit pouvoir situer chaque bête. Mais ce n'est pas comme s'ils étaient dans une prairie voisine. Il est difficile de tenir les papiers à

jour." Il regrette aussi que l'Europe l'oblige à parcourir 100 km pour trouver un abattoir agréé, à Killarney – *"un voyage inutile qui stresse les bêtes"*. D'ailleurs, il réserve les meilleures d'entre elles à un boucher du coin qui vend la viande à la population et aux restaurants locaux. *"La nourriture locale pour les locaux, c'est une philosophie qui me plaît"*, commente Donncha. *"C'est ça qu'il faut développer à l'avenir"*, juge aussi Pádraig, qui estime qu'il y aura toujours de la place pour l'agriculture dans la péninsule.

Pour le secteur de la pêche, le pronostic est moins optimiste. Au port de Dingle, le bateau de Michael Flannery s'appête à prendre la mer pour une dizaine de jours afin de pêcher le poisson blanc. Pendant qu'un camion citerne déverse son contenu dans les réservoirs du navire, le patron fait ses comptes : *"C'est un plein de 32 000 litres à 20 000 euros."* Pour être viable, son navire doit rapporter *"1,5 million par an"*, pour payer l'équipage, le carburant, mettre aux normes des bateaux vieillissants. *"Mais les banques (lessivées par la crise, NdR) ne nous font plus de crédits"*, soupire Michael Flannery.

L'Union, encore elle, est montrée du doigt. *"En 2000, nous avions 85 bateaux dans ce port, rappelle Kevin Flannery, responsable de la pêcherie. Il n'en reste que huit aujourd'hui, avec plus ou moins cinq personnes à plein temps par bateau. Presque tous les navires ont été mis hors service. Les gens ont souffert des impositions de quotas de pêche et des réglementations européennes. Il a été interdit de pêcher le thon, puis il y a eu des restrictions sur la pêche au hareng, en haute mer, le poisson blanc (le cabillaud), le maquereau, la lotte. Il faut préserver les espèces, mais l'UE ne se base que sur l'avis des scientifiques, sans tenir compte de l'impact économique."*

Estimant que Dublin a sacrifié les pêcheurs irlandais à Bruxelles, Kevin tonne contre la Politique commune de pêche. *"Elle n'a de commune que le nom. Tout le monde peut pêcher partout (à partir de 12 milles des côtes et jusqu'à 200 milles, soit environ de 22 à 108 km). Mais ceux qui n'ont pas les moyens d'investir n'ont aucune chance. Seuls les gros en profitent."* Sont visés les grands bateaux français et espagnols qui viennent s'approvisionner autour de l'Irlande et accostent parfois à Dingle. *"L'UE veut faire une réforme qui prenne en compte la dimension régionale. Mais, pour les régions périphériques, c'est trop tard, le mal est fait. Toute une tradition familiale va disparaître"*, craint Kevin.

Les problèmes que pose le déclin de l'agriculture et de la pêche dépassent

largement le cadre économique. En particulier dans l'ouest de la péninsule, l'une des neuf Gaeltacht que compte l'Irlande – des régions où les gens parlent encore majoritairement l'irlandais, la langue celtique qui fut supplantée par celle de l'ancien maître anglais. *"Les Anglais ont fait ici comme dans toutes leurs colonies, maugrée John Kennedy. Ils ont remplacé la culture locale par la leur."*

Bien que première langue officielle de l'Irlande (et l'une des vingt-trois de l'Union¹) et obligatoirement enseigné en primaire et en secondaire, l'irlandais n'est pratiqué que marginalement. Sauf dans l'ouest du pays, essentiellement dans les comtés de Donegal, Galway ou dans le sud-ouest du Kerry. *"Des régions isolées, sans ressources, qui intéressaient peu les Anglais et où les gens ont toujours défendu leur culture"*, explique John.

Dún Chaoin se situe dans une zone Gaeltacht "A", où l'irlandais est la langue principale d'au moins 67% de la population. L'enseignement se donne en irlandais et c'est aussi la langue employée par les services publics. Ce qui ne suffira pas nécessairement à assurer sa pérennité.

"Si on ne fait rien, cette langue disparaîtra," prédit Máire Uí Shíthigh, membre de l'organisation Comharchumann Chorca Dhuibhne, active depuis 1967. *"L'influence de l'anglais est tellement forte que le nombre de familles, même où l'on parle irlandais, qui vont élever leurs enfants dans cette langue va chuter. Les jeunes d'ici aiment l'irlandais, mais parlent anglais entre eux."*

Pour protéger l'irlandais et la culture locale (musique, danse, contes), Comharchumann Chorca Dhuibhne, installée à Baile an Fheirtéaraigh, à 8 km de Dún Chaoin, mène quantité de projets. L'association édite des livres, des disques, organise des festivals... *"Nous avons six ou sept collègues d'été qui accueillent chaque année 2500 jeunes de 12 à 18ans pour des séjours linguistiques, mais aussi des programmes pour adultes"*, complète Máire. En collaboration avec l'université de Galway, l'association devrait ouvrir un centre universitaire, à Dingle, en 2013.

Comharchumann organise aussi des cours à domicile pour adultes et dans les écoles locales, pour les enfants dont l'irlandais n'est pas la langue maternelle. Dans un local de l'école de Baile an Fheirtéaraigh, Seán, Oisín, Conor, Diarmuid, les deux Róisín..., en tout une dizaine de bambins de 5 à 6 ans, entourent Bríd Uí Lúing pour une partie de bingo (pardon, de *bióngó*) où des dessins de vêtements remplacent les chiffres. L'institutrice conte ensuite des histoires et invite les enfants à les commenter. Dès que l'un d'eux laisse échapper un mot

d'anglais, Bríd le ramène à l'irlandais, sans brusquerie. *"Je leur parle uniquement en irlandais. Ces activités ludiques augmentent leur vocabulaire. De cette façon, ils ne se rendent même pas compte qu'ils parlent irlandais. A cet âge-là, les enfants sont des éponges. Certains ne parlaient pas un mot d'irlandais il y a six semaines et se débrouillent déjà très bien."*

Mais pour que l'irlandais subsiste dans la région, encore faut-il que les locaux ne la fuient pas, faute d'y trouver des perspectives d'emploi. Aucune multinationale ne s'est établie en cette zone, et la plus grosse entreprise du coin emploie quarante personnes.

Développer le tissu économique de la Gaeltacht est l'une des missions de l'agence gouvernementale Údarás na Gaeltachta, qui a un bureau à Dingle. *"La raison de notre existence est de préserver la langue irlandaise – via le développement économique parce que, si les gens s'en vont, ils ne parleront plus l'irlandais"*, confirme Fionnán Ó hÓgáin. *"Les Irlandais ont en général un bon niveau d'éducation, mais ce n'est pas facile de trouver des jobs qui correspondent à leurs compétences dans la région"*, admet Fionnán. *"Údarás a mis en place des infrastructures, comme récemment un parc industriel, et nous accordons des primes, des subventions et dispensons des conseils aux entreprises locales et à celles qui veulent s'installer ici"*, poursuit Fionnán Ó hÓgáin. Subventions dont le montant dépend de la taille de l'entreprise, du nombre d'emplois créés, mais aussi de la mise en œuvre d'un plan linguistique, en termes de recrutement, de formation, de communication. Il faut, dans le même temps, veiller au respect d'un certain équilibre, l'anglais étant par essence la langue des affaires.

Le Glacier Murphy et ses parfums au sel de mer, à la Guinness (évidemment) ou au vinaigre et la société de traitement de poissons qui recycle ses déchets en compost figurent sur la liste des entreprises à succès soutenue par Údarás.

La dernière à avoir bénéficié de son appui est une brasserie flambant neuve, dont la bière commence à couler dans les pompes des pubs de Dingle avant d'attaquer le reste de l'Irlande. Cette lager a été baptisée du nom de Tom Crean, qui fut de plusieurs expéditions dans l'Antarctique au début du XXe siècle. Un héros local, né à Annascaul, pour emblème d'un nouveau produit. Comme pour mieux rappeler qu'ici, on s'accroche toujours, fermement, à ses racines. ■

An tOileán sa Saol Leictreonach

Neasa Ní Chiaráin

Is minic cloiste againn faoin duine deireanach ón gceantar seo nó ón gceantar siúd a raibh Gaelainn ó dhúchas aige agus atá imithe ar shlí na fírinne. A mhalairt de scéal atá againn i gColáiste na Tríonóide i mBaile Átha Cliath áit a bhfuil an chéad chainteoir leictreonach leis na trí mhórchanúintí á fhorbairt. abair.ie a thugtar air. Seo é an chéad uair go mbeidh leagan sintéiseach den Ghaeilinn ar fáil. Ciallaíonn sé seo gur féidir focal, nó abairt, nó alt ar bith a chur isteach sa sintéiseoir agus go léifear amach é i rogha canúna an éisteora. Tá an leagan Ultach ar fáil cheana féin agus is gearr go mbeidh an leagan Connachtach á lainseáil. Tá an leagan Muimhneach ar na bacáin ach tógfaidh sé bliain nó dhó eile sula mbeidh teacht ag an bpobal air.

Is é atá i gceist leis an tsintéis chainte ná go ndéanann cainteoir cumasach taifead ar na fuaimeanna ar fad atá sa teanga nó sa chanúint agus go stóráiltear iad. Ansin, nuair a scríobhann duine abairt úrnua isteach sa sintéiseoir, cuardaíonn an ríomhaire an banc fuaimeanna agus cuireann sé le chéile na fuaimeanna atá ag teastáil chun an abairt sin a rá. Is ar an mbealach seo a léann an ríomhaire an téacs a thugtar dó. Cinneadh gur guth mná a úsáidí don chéad sintéiseoir Muimhneach agus ba den riachtanas é guth a aimsiú a mbeadh sé de chumas ag an inneall urlabhra freastal air.

Ní mór cainteoir an-mhaith a bheith agat don taifead agus ní mór a chinntiú chomh maith go gcuimsíonn an taifead raon uile na bhfocal agus na bhfuaimeanna atá ar fáil sa chanúint. Níl foinsé is fearr ann chun teacht ar shuibhreas fuaimeanna na Gaelainne ná leabhar Uí Chríomhthain, *An tOileánach*, agus bean de mhuintir an oileáin, Neasa Ní Chinnéide, á léamh. Tá sciar maith den leabhar curtha ar thaifead ag Neasa cheana féin agus tá tuilleadh fós le déanamh. Is mór an méid oibre atá i gceist in anailís a dhéanamh ar gach aon fhuaim atá sa taifead agus na fuaimeanna sin a chur i bhfoirm chóid chun gur féidir leis an ríomhaire déileáil leo. Níl ach foireann an-bheag ag gabháil den obair sa tSaotharlann Foghraíochta agus Urlabhra i gColáiste na Tríonóide, ach fós féin tá dul chun cinn nach beag á dhéanamh.

Táimid imithe i dtaití ar chaint shintéiseach sa Bhéarla i ngan fhios dúinn féin, beagnach. Is mór an chabhair é an gléas sa charr a thugann treoracha dúinn lenár gceann scríbe a bhaint amach, fiú má bhraithimid easpa pearsantachta ina ghuth. Sampla maith é seo de chaint shintéiseach. Má bhímíid crosta, mífhoighneach ar uairibh le bainc nó le hinstitiúidí eile a chuireann sintéiseoirí i mbun gutháin a fhreagairt, ní mór cuimhneamh nach bhfuil sa sintéiseoir ach measín atá gan brí ná meabhair dá chuid féin, agus mar sin nár cheart éirí colgach, fiú má bhímíid i ndeireadh na feide ag éisteacht leis!

Is mór an chabhair é an sintéiseoir don té atá caoch. Tá

fóiríthint áirithe tugtha ag an gcóras abair.ie do leanaí le máchail radhairc atá ag baint leasa as seirbhísí an *National Braille Production Centre* i mBaile Átha Cliath agus do chorrduine eile ar fud na tíre chomh maith. Nuair a bheidh córas seasta forbartha againn agus an sintéiseoir is an léitheoir scáileáin i gcomhoiriúint agus ag freagairt dá chéile go hiomlán beidh sé an-áisiúil d'aon duine a bhfuil fadhbanna súl aige, agus do leanaí Gaeltachta ach go háirithe, chun téacsanna agus scéalta a chloisint ina gcanúint féin.

Táthar den tuairim gur mar áis mhúinteoireachta is mó a bhainfead úsáid as abair.ie. Beidh múinteoirí agus lucht foghlama araon in ann teacht ar chainteoir dúchais Gaelainne am ar bith is mian leo chun aon saghas téacs a léamh nó chun cluichí ríomhaireachta a fhorbairt, ach sin scéal do lá níos faide anonn. Le bliain anuas, tá 40,000 duine tar éis abair.ie a úsáid, cuid acu chomh fada i gcéin leis an mBrasaíl agus an tSeapáin. Is i Meiriceá Thuaidh atá tuairim is leath na gcuariteoirí chuig abair.ie lonnaithe. Ina theannta sin tá an-éileamh ag teacht ó dhaoine ar fud na cruinne ar spéis leo an Ghaeilinn a fhoghlaim.

Nach mór an fóróin é go mbeidh caint Uí Chríomhthain ag aiséirí ó chiúnas an oileáin agus ag imeacht ar bharr toinne (*fiú más tonn leictreamaighnéadach é!*) sna ceithre harda!

www.abair.ie

Faoi stiúir an Ollaimh Ailbhe Ní Chasaide

An Chomhairle um Oideachas
Gaeltachta & Gaelscolaíochta

TRINITY
COLLEGE
DUBLIN

ABAIR: The Irish Language

L'homme des Îles – An tOileánach le Tomás Ó Croimhthain

Smaointí Anne Auffret
agus í ag léamh leabhar Thomáis
as Francís.

20 ans. Que les yeux se sont posés sur la Grande Blasket. Que l'île happe et fascine. Que l'on voudrait s'y poser pour la vivre.

20 ans que, régulièrement, on lui rend visite, comme en pèlerinage.

Et Tomás O'Crohan nous offre le récit de sa vie, le quotidien des îliens confrontés à la puissance de la nature, du très beau temps comme du très gros temps.

S'adapter chaque jour. Faire face à l'hostilité ou recevoir avec bonheur les cadeaux de la mer et du ciel.

Vaincre chaque jour le dur labeur, la faim, le froid, l'humidité, le danger,.

Accepter chaque jour les deuils, la famille qui s'effrite, les départs, les rêves qui s'effacent, la solitude.

Et pour tous ces hommes et femmes façonnés par la mer comme d'autres le sont par la terre, le rire, les histoires, les chansons, la langue qui se partagent et se donnent.

Et on est là avec toi, Tomas, on rêve..., on marche dans tes pas..., les oiseaux crient dans nos oreilles ..., la mer nous appelle..., et on voudrait encore une histoire ... et une chanson, une autre histoire....

Et que ton île continue de vivre fièrement et joyeusement.

Anne Auffret, ball den chleamhnas idir Corca Dhuibhne agus Penn Stivien na Bhriotáine sa Fhrainc, ag léamh An tOileánach i bhFrancís, *L'homme des îles*.

Aistrithe go Gaolainn ag Bernie Firtéar

20 bliain ó leagas mo shúile ar an mBlascaod Mór. Ó bheir an t-oileán greim orm. Ó chuir sé mé faoi dhraíocht. Ó theastaigh uaim dul amach ann.

20 bliain go dtugaim cuairt air, go rialta, mar a bheadh oilithreacht.

Agus tugann Tomás Ó Cricomhthain cuntas ar a shaol dúinn, saol laethúil na n-oileánach i ngleic le cumhacht an nádúir, idir aimsir bhreá is aimsir stoirmiúil.

Ag titim isteach leis an nádúr gach aon lá. Ag tógaint ar bord naimhdeas nó ag glacadh go fonnmhar le bronntanais ón bhfarraige nó ón spéir.

Ag cur faoi chois, gach aon lá, an cruatan, an t-ocras, an fuacht, an taise, an dainséar.

Ag glacadh, gach aon lá, le dobhrón, leis an gclann atá ag dealú ó chéile, le himeachtaí, le brionglóidí ag idiú, leis an uaigneas.

Agus dóibh siúd go léir, na fir is na mná múnlaithé ag an bhfarraige, mar atá daoine eile múnlaithé ag an talamh, tá an gháire, na scéalta, na hamhráin, agus an teanga a roinneann siad agus a thugann siad dá chéile.

Agus táim ann leat, a Thomáis, bím ag taibhreamh..., bím ag siúl i rian do chos..., scréachann na h-éin i mo chluasa..., glaonn an fharraige orainn..., agus ba bhreá linn arís scéal a chlos..., agus amhrán..., agus scéal eile....

Go maire d'oileán go mórálach is go meidhreach!

Taispeántas nua Grianghraif san Ionad in Aibreán 2012

Dáithí de Mórdha

I Lúnasa na bliana 1897 thug fear darbh ainm an Dr. Charles R. Brown cuairt ar Dhún Chaoin agus ar na Blascaodaibh agus é i mbun taighde eitneagrafaíochta ar phobal chósta thiar na hÉireann. Roimhe sin bhí sé tar éis cuairteanna a thabhairt ar Árann, Conamara, leithinis An Mhuirthid agus ar oileáin éagsúla ar chósta Mhaigh Eo agus na Gaillimhe, agus a cheamara farais.

Ceithre bliana déag agus céad ina dhiaidh sin tháinig Ciarán Walsh, coimeádaí le suim ar leith i sean-ghrianghraif, go lonad an Bhlascaoid agus chuir foireann an lonaid ar an eolas fé na grianghraif áirithe sin, a bhí

imithe gan tasc ná tuairisc le blianta fada, ach a bhí fachta aige féin arís le fíor-dhéanaí. Mar thoradh ar sin, i mí na Samhna seo caite, ghlac cartlann an lonaid seilbh ar chóipeanna de 60 pictiúr a thóg Brown sa cheantar. Ceapadh gur mhór an trua gan na pictiúir seo a chur os comhair an phobail agus, dá réir sin, beartaíodh ar thaispeántas fíor-spéisiúil a chuir le chéile. (Is é Ciarán Walsh a chur an taispeántas de ghrianghraif J.M. Synge, a bhí ar thaispeántas san Ionad cúpla bliain ó shin, le chéile).

Bailiúchán an-suntasach is ea é, a léiríonn seanbhailte an pharóiste, modhanna feirmeoireachta agus iascaireachta agus infreastruchtúr na linne, maraon le muintir an pharóiste idir óg agus aosta. Ina measc tá na pictiúr is luaithe de mhuintir an Bhlascaoid atá ar ár n-eolas.

Beidh taispeántas de na grianghraif seo, maraon le samplaí ós na ceantair eile ina raibh Brown, á sheoladh in Ionad an Bhlascaoid Mhóir in Aibreán na bliana 2012. Beidh sé ag dul ar chamchuairt timpeall na tíre ina dhiaidh sin.

Is é an tUas. Walsh a chuirfidh an taispeántas grianghraif seo i dtoll a chéile, in éineacht le foireann an lonaid. Táthar ag súil go dtiocfaidh leabhar, agus b'fhéidir scannán, as an gcúram seo ar fad.

Michael D. san Ionad

Ag an mBronnadh, Micheál D. Ó hUigín, an Dr Monsignor Pádraig Ó Fiannachta agus Micheál de Mórdha, Stiúrthóir Ionad an Bhlascaoid.

An Semineár Ceoil á sheoladh: M'Leachlain Ó Catháin,

Sa bhliain 1995, agus é ina Aire Ealaíon, Oidhreacht, Gaeltachta agus Oileán ag an am, do thug A Shoilse, Uachtarán na hÉireann, Micheál D. Ó hUigín, cuairt ar Ionad An Bhlascaoid Mhóir chun dhá bheart a dhéanamh:

- (a) Glacadh, ar son an Stáit, le cnuasach luachmhar leabhar de chuid Mháirín Uí Dhálaigh (céile Chearbhall Uí Dhálaigh, Iar-Uachtarán na hÉireann), a bhí bronnta ag an Dr Monsignor Pádraig Ó Fiannachta, ar an Ionad tamall roimhe sin
- (2) Tús oifigiúil a chur le seimineár ceoil de chuid na hirise *Hot Press*.

Céit Ní Éigearthaigh Máistreás Chniotála

Thug Liam O'Hara agus a dheartháir Frank cuairt ar Thigh Jerry, Tigh Diarmuid Uí Shéaghdham i mí Iúil na bliana 2011. Sa tigh seo a bhíodh a n-aintín, Céit Ní Éigearthaigh ó Tíleann, Co. Dhún na nGall, ina máistreás chniotála ar an mBlascaod ó 1937 go 1942. Bhunaigh an rialtas monarca bheag chniotála ar an Oileán chun obair a thabhairt do chailíní óga an Oileáin agus cuireadh Céit ina bun. Bean seoigh cheart ab ea í agus tá a lán scéalta mar gheall uirthi.

Bhí Lís Mharas Mhuiris Ní Chatháin ag obair sa mhonarca faoina cúram. Blianta ina dhiaidh sin casadh ar a chéile arís iad ag bainis nuair a phós iníon Lís, Áine Ní Laoithe, agus Frank O'Hara, mac deirféar do Chéit. Bhuail an lánúin le chéile i Chicago.

– Máirín Uí Shé

Ón bhliain 2002 ar aghaidh, chaith an t-údar tréimhse sa Bhlascaod Mór, ag campáil ar an dtaobh thiar den oileán. Agus é ann, chaitheadh sé tamall ag lorg sean-phluais ar a dtugtar Scairt Phiarais. Ar an gceathrú lá déag mí Lúnasa 2011, d'aimsigh an t-údar an scairt agus is í seo scéal a haimsithe.

Cúlra

Thart ar an bhliain 2003 agus mé sa Bhlascaod Mór, chualas faoi “Scairt Phiarais”. Dúradh gur pluais í seo a d’úsáideadh an file agus taoiseach áitiúil, Piaras Feirtéar, nuair a bhíodh na Sasanaigh ar a thóir, san seachtú aois déag. Nuair a chuala mé go raibh suíomh na scairte cailte le blianta anuas, bheartaigh mé iarracht a dhéanamh í a aimsiú arís. Fiú an bhliain sin chaitheas tamall ag cuardach, ar an taobh thuaidh den Dún. Bhí sé contúirteach go maith agus faitíos orm go rachfainn gan stad, síos go faill, síos go farraige. Pé scéala é, níor aimsigh mé an scairt an bhliain sin.

Cuardach

Sna blianta a lean, chaithfeadh mé tamall ag lorg na scairte. D’fhéadfá mé a fheiceáil ag dul thall ’s abhus, síos go bun agus suas go barr, idir charraig, ar charraig, faoi charraig, timpeall carraig, agus i gcónaí riamh, na coiníní agus na héin ag faire orm le hiontas agus le greann! Thánas ar poll, scairt agus pluais, ach níor thánas ar Scairt Phiarais.

Sa bhaile, dhéanfeadh mé taighde leabhair agus léarscáil i leith na scairte, ag scrúdú mapa Sheáin agus Mhuiris Mhaidhc Léan Ó Guithín ach go háirithe.

De bharr seo go léir, faoin mbliain 2010, bhí an taobh thuaidh den oileán, ó dhroim go faill, ar aithne súil agus coise agam, ó Ghóilín Shiobháin na Carraige go Chuas Leac na Basa Cró. Ach fós gan an Scairt a bheith aimsithe agam.

Aimsiú

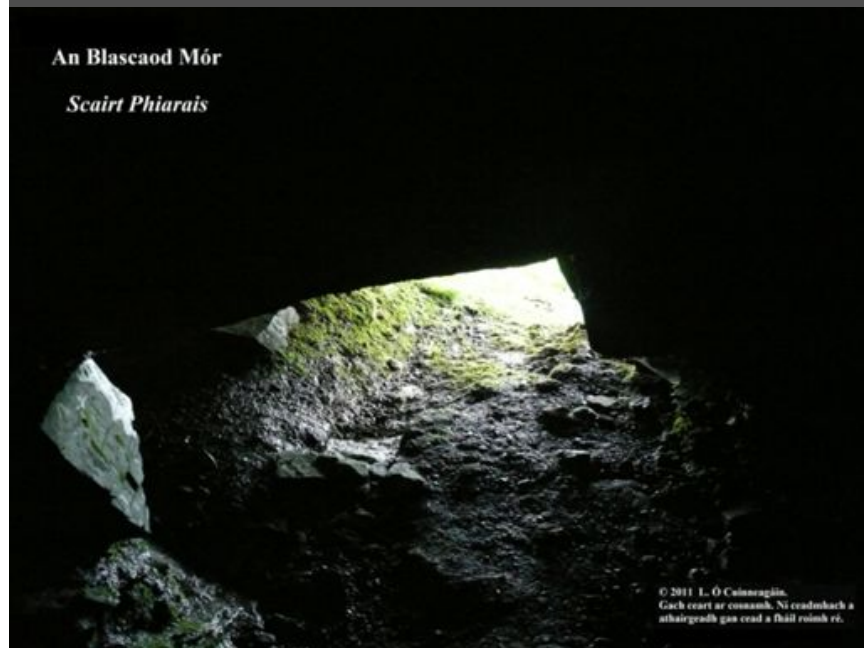
I mbliana, 2011, shroich mé an Bhlascaod, Dé Domhnaigh, 31 Iúil. Chaith mé dosaeen lá san oileán gan géilleadh do chathú na cuardaithe, ag leanúint le taighde choise i leith na háiteanna atá marcáilte ar léarscáil Uí Ghuithín. Seachas sin, do bheinn ag fáil uisce ó thobair, ag iascaireacht ó charraig, ag dul isteach i bpoll, cuas agus pluais, ag grianghrafadóireacht

Aimsiú na Scairte

Lorcán Ó Cuinneagáin

An Bhlascaod Mór

Scairt Phiarais

© 2011 L. Ó Cuinneagáin.
Gach ceart ar cosaint. Ní ceadmhach a scairgeadh gan cead a thair roimh ré.

agus ag spaisteoireacht, ag déileáil le droch-aimsir agus ag baint taitneamh as an aimsir mhaith. In éineacht le sin, measaim go raibh meoin na mBlascaodach ag teacht orm – an modh cur síos a bhí acu mar shampla, ní le cruinneas beacht an innealtóra ach le cruinneas samhlaíochta an fhile nó an fhealsúnaí.

Oíche amháin tharla gur sheinn mé Port na bPúcaí, a bhí ar mo ghuthán phóca, tré dhoras oscailte an tent. Sheol an ceol amach go draíochtmar thar na lúithreacha, tríd an gceol agus trasna go hoileán a dhúchais, Inis Mhic Uibhleáin, agus b’fhéidir chuig an púca a chum an port sa chéad áit! Tháinig codladh orm ansin.

Sprioc Lá

D’éirigh ag a naoi, maidin Dé Domhnaigh, agus mo chroí éadroim de bharr spéir ghorm agus grian gheal. Ag leanúint le mo taighde choise, bheartaigh mé dul go dtí na failltreacha ag Chuas na Basa Chró agus ansin druidim soir chomh fada le Cladach an Lóchair.

Ar aghaidh liom ach le Lúibín na Brunní fúm, chonaic carraig éagsúil suas uaim. Dhiúltaigh mé an cathú chun dul á scrúdú agus d’fhanas go dlúth leis an bplean... ach ag an gcéad charraig eile, theip orm - nach iontach cé chomh láidir ‘s atá an fhiosracht agus an leannán! Gan ach tada ann. Ar aghaidh soir. Thánas ar charraig agus carraig eile agus chuaigh mé chucu chun a fheiceáil an raibh oscailt

iontu nó fúthu. Ach tada agus tada aríst. Ansin ag an gcarraig dheireanach de ghrúpa díobh, thugas faoi deara go raibh saghas dorchadas thíos ag a bun. De dhualgas tuirsiúil, chrom mé síos agus chuireas mo cheann isteach sa pholl sin.

Dorcha

Trilseán isteach. Deacair doimhneas a thomhas. Ach nuair a bhí mo shúile imithe i dtaithe ar an dorchadas, chonaic mé go raibh cúl an phoill níos faide siar ná mar a bheadh le gnáthpholl. Isteach níos faide liom. Créafóg agus clocha fliucha faoi mo ghlúine. Ar aghaidh liom, ag cur glúine i ndiaidh glúine, mo cheann cromtha go maith. Tar éis fiche troigh nó mar sin, bhíos ábalta dul i mo sheasamh. Anois bhí an smaoinneamh ag fás go raibh macalla de sheans ann gurbh í seo an scairt, Scairt Phiarais. Chas mé timpeall i dtreo na hoscailte. An í seo í? An bhféadfainn bheith chomh ámharach sin? Thit braon uisce ar mo ghualainn chlé agus tháinig dán an Fheirtéirigh chugam:

...an braon atá thuas ar uachtar
leice go hard

Ag titeam im chluais is fuaim na
toinne lem sháil.

– *Dinnseanchas na mBlascaodáí*

Bhíos i Scairt Phiarais, tar éis na blianta go léir á lorg. Agus é déanta le cabhair na bpúcaí b’fhéidir!

Scairt

Tháinig tagairtí an Criomhthainach, an tSúilleabháineach agus ar eile chun aigne. Sea, tá mionleac fó chlé agus ceann eile de shaghas fó dheas. Braon ag corr-sileadh anseo 's ansiúd ón díon. Urlár cothrom ach é fliuch go maith agus le clocha beaga scaipthe air. Leac mhór os comhair mo aghaidh 's mé ag breathnú i dtreo an dorais.

Saghas músacán liathghorm ar charraig fó chlé. Aillchlais fó dheis agus é níos trioma ná aon chuid eile den Scairt. Ubh éin ann i measc scaite cnámha: ar nós an Phoenix, ag fás óna cnámha féin.

Piaras

Mo smaointe leis anois. Go ciúin agus le hómós, dúras cúpla paidir. Tháinig síocháin orm. Ait bheith in áit agus gan ach athrú beag tagtha air thar na céadta blianta. An pictiúr céanna den fharraige frámála ag oscailt na Scairte, an leath-dhorchadas chéanna, le lagsholas ar chúlfhalla agus ar díon, an fhuaim chéanna ag druidim isteach ó mhuir. Agus Piaras – an bhféadfadh sé dul ina shuí nó ina luí ar an urlár fhliuch seo? Agus na fuaimeanna – ‘drip, drip’ – céasadh Síneach – gan rithim agus ag teacht ó corráiteanna sa díon. Agus istoíche, gan tine, teas nó solas ar eagla go feicfead ó mhuir é, gan bia nó deoch the, Ó go hainnis! Agus le gach nuafhuaim, breis imní go n-aimseofaí é. Fear éagsúil ab ea Piaras; láidir ina aigne agus féinmhuinín dhomhain aige. Tar éis leathuair a chloig is dócha, d’fhágas an scairt agus mé sásta go maith. Suas liom go droim na sléibhe agus abhaile chuig an tent.

Leac

Dhá lá ina dhiaidh sin, (bhí an aimsir ró-lofa ar an Luan), thug mé an dara cuairt ar an scairt. Faoi sholas trilseáin, thugas faoi deara go raibh rudaí inscríofa ar an leac mhór atá sa scairt.

Deich n-ainmneacha “gearrtha” air – seachtar fear (meastar: James Dunlevy, Martin Kearney, P Dunlevy, S Tom agus roinnt ainmneacha neamshoiléir) agus triúr ban: Eibhlín Ní Guithín, Mary Dunlevy agus Mary Devane.

Bhí an uimhir 1940 inscríofa ann chomh maith. An t-aon rud beo a chonaic mé ná damhán alla, gaol leis an gceann a luaigh Piaras b’fhéidir? D’fhágas mo bhuidéal faoi shileadh an uisce agus amach liom go tigh Pheatí Dhuinnshléibhe, chun bricfeasta agus chun oibre. B’ait an mothúchán é, ag dul ó scairt ina

raibh Peaití i 1940 go dtí a thigh, sa bhliain 2011.

An mhaidin ina dhiaidh sin, bhailigh mé mo bhuidéal ón scairt agus ar ais liom arís go tigh Dhuinnshléibhe. Saghas uaigneas orm agus mé sa scairt arís.

Macasamhail

Ar an Déardaoin, chuas go dtí an scairt don cheathrú uair, an uair seo chun macasamhla chuimilte a thógaint des na hainmneacha a bhí ar an leac. Thugas liom biro, peann luaidhe, agus páipéir.

Dhéanas iarracht na macasamhail a thógaint. Leis an tóirse i mo bhéal, d’úsáid mé lámh amháin chun an páipéir a choimeád ar an leac agus an lámh eile chun an mhacasamhail a thógaint; ní fada go raibh tuirse ar an dá lámh. Agus níor éirigh liom toradh soiléir a fháil ach oiread. Bhíos faoi bhrú ama anois, mar sin d’fhágas an scairt agus chuas soir go díreach; ba dhian é an bealach a roghnaigh mé agus deifir orm – é fliuch, an-ghéar, contúirteach.

Bhíos ag tigh Dhuinnshléibhe thart ar a deich, chun cabhrú leis an gclann rudaí a réiteach roimh dhul abhaile dóibh. Le druidim isteach an tráthnóna, bhíodar ag druidim amach go hInneoin. Agus ansin bhíodar imithe.

Bím beagáinín brónach nuair a fhágaim duine ag an Inneoin. Tagann cuma uaignis ar an timpeallacht ansin dár liom. Bhí sé go maith an tráthnóna a chaitheamh le Donncha, an t-aoire – tráthnóna ciúin, séimh, an aimsir féin ag tnúth le stoirm. Comhrá agus béile bhreá. Coinneal sa bhfuinneog agus spotaí solais ar an míntír. Mo bhoth sroichte agus an

gealach sa spéir agus soilse na mbád ar muir.

Stoirm

Dhúisfós ar an Aoine agus é tirim ach gothfar lasmuigh. An mbeinn ag dul go Scairte inniu? Ní bheadh – d’ardaigh an ghaoth agus thosaigh báisteach thiubh ag bualadh ar an mboth. Sar i bhfad bhí cúinne thoir an tent ag lúbadh le gaoth agus ag líonadh le huisce. An aimsir is measa go fóill san Oileán, sílim! Uaireanta bhí orm léimt as an tent chun deisiúchán práinneach a dhéanamh. Um thráthnóna, tháinig deireadh leis an stoirm. Thit ciúnas ar an timpeallacht, ní ciúnas an cheo ach ciúnas an chailm. Lá nua ag tosnú i lár an lae chéanna. Briseadh na dtiontracha agus béiceach na gcaorach ag druidim isteach ar m’éisteachta. Mo shiúlóid dheireanach – go Ceann Dubh. Taitneamhach ach le scáth an ghoil orm i rith an aistir; níos déanaí d’ullmhaigh don imeacht an lá dár gcionn.

Imeacht

D’fhágas ar an Sathairn, an fichiú lá mí Lúnasa 2011, le mo bhuidéal d’uisce na scairte, le cloch chuimhneacháin ón urlár agus le croí ciúinbhródúil.

Slán ráite le sliabh agus le faill, le faoileán agus le farraige, le coinín agus le carraig; mála ar mo dhroim, ceann ar mo bhrollach agus trealamh sna lámha agam. D’ardaigh mé cos ar chois: an Cró Mór, Béal na Bruinní, Mullach Ramhar, an bóthar ó thuaidh, an baile. Tae agus comhrá, Donncha agus Tomás. An Inneoin. An bád. An deireadh.

An Blascaod Mór

Scairt Phiarais: Ainmneacha

© 2011 L. Ó Coinneáin.
Gach ceart ar rianú. Ní ceadmhach a athairgeadh gaoil a fháil roimh ré.

Tír na nÓg

Pádraic Ó Catháin

The Great Blasket was unusual in not having an official burial ground on the Island. Funerals from the Island faced extraordinary difficulties, first having to negotiate the rocky track down the slipway, the unpredictable sea journey to Dunquin, then the exhausting climb up the steep twisted pathway from the pier and on to the final resting place in Dunquin or Ventry graveyards.

Rough weather always added to the anxiety and trauma of these occasions, particularly in winter. It is obviously amazing that this continued for generations, suggesting that something in the islanders subconsciousness implied that their tenure in the place was not permanent and that, in time, their island would be deserted.

There was, however, an exception to the above practice: most babies who died at birth or in infancy were buried on the Island. Near Rinn an Chaisleáin, a short distance from the slipway, a small flat piece of ground is the final resting place of countless little children. Every family on the Island experienced the sorrow and heartbreak of burials in this little plot of ground referred to by the islanders as “An Teampall”.

Infant mortality on the island was much higher than that on the mainland due, no doubt, to its isolation and lack of medical facilities. The local doctor attended when conditions allowed; all

other births were attended by a local woman who had good experience but was untrained medically. She relied on herbs and potions in the absence of proper medical supplies. Difficulty births and other complications meant that many babies had a slim chance of survival.

The majority survived but faced many obstacles in their early years. An island custom of postponing baptism until the children were strong enough to withstand the journey to Ballyferriter – sometimes a few years old – exposed them to various childhood diseases and ailments, particularly whooping cough which often proved fatal.

The custom of island burials originated at a time when it was not permitted for unbaptised babies to be buried in consecrated ground. This was very distressful for grieving parents.

Details of the numbers of children buried on the island are scarce but, if we look at the heartbreaking experience of one family, it will give some idea of the numbers that may be buried there. Máire Mháire Eoghan married Mike Keane in 1894. They lived in a house inherited from her grandfather, Seán Ó Duinnshléibhe, the island poet. Their first child, Tomás, was born in 1895 but died a few months later when an epidemic of whooping cough swept the island. Their second child, Seán, only survived three years. He died from infection as a result of sever burns when he put his hand in boiling water. Three girls were born over the follow years – Mary in 1898, Ellen in 1899 and Kate in 1901. All survived and lived to a great age.

Máire Mháire Eoghain Ni Dhuinnshléibhe, wife of Mike “Bofar” Ó Catháin.

Misfortune again struck in 1902 when a son, Maurice, was born but did not survive infancy. During the following years another two boys were born – Maurice II in 1903 and Paddy in 1904 – and three more girls followed – Joan in 1905, Lís in 1906 and Peg in 1908. All survived and lived long and healthy lives.

Further misfortune visited the family over the following years: Michael, born 1909, only lived for two years, and Martin, born 1910, lived for three years; both succumbed to whooping cough when further epidemics swept the island in those years. There is a heartbreaking account of their father, Mike “Bofar”, holding his little boys up to an open window, hoping the sea air would clear the congestion from their lungs. It was to no avail, they were taken from them one by one.

Another little fair-haired girl, Brigid, was born in 1912 – she only survived a few days. As happened on so many occasions, her little body was wrapped in a white sheet, her mother Máire kissed her goodbye as she was taken away for burial.

The dreadful retail of tears did not end there. The following year, Máire gave birth to twins. They were small and frail and not equal to the struggle for life and died shortly after birth. Finally, in 1915, Séamus was born. Being the youngest of

The graveyard at Rinn an Chaisleáin.

Paddy and Maurice Keane demolishing their old house. This was the house of their maternal great grandfather, the poet Seán Ó Duinnshléibhe

the family, he was their pride and joy, but this was not to last. At twenty-one years of age he was cruelly taken from them by bacterial meningitis, another disease that broke the hearts of many island families from time to time.

How many of these children are buried on the island is difficult to say but, without doubt, most of them are, particularly the young ones. They all rest in unmarked graves alongside the children from other island families who experienced similar traumatic events.

With the passing of time, these painful events have faded from memory. Soon there will be nobody left to remember them. Perhaps it is time to mark their final resting place. It would be a fitting gesture if the descendants of the island families contributed to a fund to place a suitable memorial on this little “Tír na nÓg – this land where they never grow old”.

“Bofar” Clan Re-Union

John Brett

At Benner's Hotel: Laura and Michelle Cullen, their father, Thomas Cullen, Colm Keane and his wife Pauline. Standing: Mary Ploszay, Gertie Foley, Padraic and Kathleen Keane, John and Ellen Brett.

This past July, grandchildren of Micheal “Bofar” and Maura Dunlevy Keane gathered in Dingle for a family reunion. Michael and Maura Keane had nine children who survived to adulthood. Five of them (Helen, Catherine, Joan, Elizabeth and Maurice) went to America and four (Maura, Paddy, Seamus and Margaret) remained in Ireland. All of them have since passed on. For some unknown reason, the five who went to America dropped the first “e” from their surname so the last name of the American branch of the family became “Kane”. The nine Keane/Kane children produced sixteen grandchildren, thirteen of whom are alive today. Eight of them met in Dingle. They came from Counties Meath, Dublin, Sligo and Wexford in Ireland and from Newington and Rocky Hill, Connecticut in the U.S. For some, it was their first ever meeting. For others,

years or decades had passed since they last saw each other.

Padraic Keane and his wife Kathleen, Sligo, hosted the group.

Padraic has developed a lot of information about the Keane family history on the Great Blasket Island going back to the 1700s and shared that history, along with some great Keane stories, with the group. Those of us from the American branch of the family were pleased to see that Padraic is keeping the great

story telling tradition of the islanders alive and well. Joining in the festivities were: Padraic and Kathleen, Colm Keane and his wife Pauline, Dublin; Gertie Foley and her husband Pearse (Padraic, Colm and Gertie are children of Paddy Keane); Mairead Cullen O’Gorman, her husband, Noel and Thomas Cullen; (Mairead and Thomas are children of Margaret Keane Cullen, Wexford); Mary Ploszay (daughter of Maurice Kane); Gerald Lynch (son of Maura Keane Lynch); and, John Brett (son of Elizabeth Kane Brett) and his wife, Ellen and Ellen’s sister, Terry Akin. Five great grandchildren namely: Stephen Ploszay; Laura and Michelle Cullen; Ronan and Alan Keane with their spouses and children joined the older generations at times.

We spent the better part of two days at the Blasket Island Cultural Centre viewing and discussing various exhibits and archives. On Monday, July 11th, a contingent went to the Island and saw the sites we heard so much about as children. It was a warm and sunny day with a slight wind and calm seas. We spent about four hours on the Island and shared a nice picnic lunch. All but a few houses, on the Island are in ruins now. Fortunately, the Keane/Dunlevy house that was our parent’s childhood home is one of the few that have been preserved. It stands as a tangible reminder of our heritage.

On other days, we visited a number of places around West Kerry that were of significance to the Keane clan, including the Muiríoch home where our grandparents settled after they left the Island in 1953.

In the evenings, we enjoyed some fine dinners, great stories, plenty of fun with few pranks and a pint or two thrown in here and there. It was a wonderful trip, a wonderful time and a most memorable experience for all of us.

At the Blasket Centre: Noel O’Gorman, John Brett, Edna Uí Chinnéide, Mairead O’Gorman, Ellen Brett, Kathleen Keane and Pádraig Keane.

All Alone

Ray Stagles

For the whole of the Whitsun Holiday week of 1990 I was utterly alone on the Great Blasket Island. That is a true statement of fact, but quite misleading, for it suggests that it was an experience of harrowing isolation, and that was not the way it felt, either at the time, or now in recollection.

I hadn't planned the event as a test of moral fibre and physical endurance. Indeed it came about almost casually. When I said goodbye to the last day-visitors who left on Whit Monday it was in the expectation that the ferry would bring in others the next day. I would have just a short frisson of excitement at being alone for one night.

The guesthouse was not yet opened, but would be by the end of the week. Marie would let me know exactly when by using the walkie-talkie radio. However, at the last minute I didn't take it over, because the battery was run down. Anyway, it didn't matter; the weather was reasonable, and the ferry would be coming over every day, and would bring me news. I'd got the key to the guesthouse and could have the comfort of the lounge in addition to my own little hut.

It was on Whit Saturday, 2 June, that I had gone into the Island, with my rucksack, sleeping bag, two boxes of food, gas stove, small library and transistor in a despatch case, in the company of three young Irish women, who kindly helped me up the hill with all this gear to Tigh Siobhán, where we all shared coffee – my coffee, their milk. By the time I'd swept out my hut and brought down mattress and chairs from the guesthouse they were on their way back to the mainland. But I had fellow stayers-on: Maeve and her eleven-year-old son Max, who were living in the Daley house at the foot of the main road, with a view over the Protestant School to the Island's tiny harbour.

That night I concluded my diary for the day thus: 'It's 9.55 p.m. now, getting difficult to see this paper. Think I'll go to bed soon. I'm glad I'm not *entirely* alone on the Island.' There's a footnote - But I am now: 2.37 p.m. Mon., 4 June.'

The day between, Whit Sunday, June 3 (my 69th birthday) I recorded as 'A

great day! Fresh winds, and a few short showers in the morning, with dazzling sunny breaks. The Tráigh Bhán (White Strand) showing ice-green inshore, and a deep violet beyond, with brilliant white flecks on the blown waves.' Too rough for us to be bothered by the ferry! Maeve and Max made an expedition to Ceann Dubh, at the western most end of the Island, and I met them in mid-island, at the Cró, on their way back. It was a perfect day for three people to have the Island to themselves. The light was extra-ordinarily sharp – I cannot remember seeing so far and so precisely ever before. From just below the Dún Fort I could easily pick out the oratory fields on Inis Tuisceart, some three miles away across the sea to the north, and with binoculars I could even make out the solitary beehive hut there.

How different the next morning! Full, heavy grey cloud cover. Coldish.

Some rain forecast. But the sea was down, and the ferry arrived at noon, with just three day-visitors. Maeve and Max had finished their short holiday and would be leaving when the ferry returned. It was at that point that I knew for certain I would be alone on the Island. At 1.30 they all left me to be, as they said, 'King of the Island' – probably for no more than a few hours, though, as the Colemans might come over that evening. (They didn't.)

So, there I was in complete isolation. If I had been younger perhaps I'd have experienced exhilaration, but not today, the first day of my seventieth year! However, not anxiety either; rather, a sense of caution. Tread carefully (look out for rabbit holes). Step through doorways slowly (don't bang your head). Cut bread with special care.

At first I was super-sensitively self-conscious about being all alone, to the point of absurdity. Every little incident seemed enormously important, to be noted

in my diary. Within the first five minutes I had picked up a child's dinky toy at the top of the slip and had placed it on the wall outside the Daley house (must make a note of that!).

Questions in my head. 'How long will it be before I say something out loud?' (So far I'd only given a tiny belch.) 'How soon before I turn on the transistor and immediately get unwanted pop music?' The sigh of the surf my only aural wallpaper as yet.

Let's make an inventory of the pluses:

1. I've been here for 48 hours before being left alone.
2. The weather's quite warm.
3. Lots of people know where I am.
4. The ferrymen know I'll leave a note at the Daley house giving my intended route if I go out for the day.
5. I've plenty of food.
6. I know the place well.

By the evening I was being as resourceful as Robinson Crusoe. When I boiled a kettle of water to make a cup of coffee I poured what was left into my thermos flask for another hot drink three hours later – saving gas. (Saving matches too!) And I had become quite relaxed; didn't notice any more the passing of each hour since the ferry had departed. My habitual island routines of cooking, eating, reading, listening to classical music on the radio (when I could find it), snuggling into my sleeping bag, all helped to make *this* stay on the Island very like others I'd had in the past.

So much so that with a good weather forecast the next morning (i.e. far too much wind to expect the ferry, but with prolonged sunshine to make the day good for walking) I set off on my annual pilgrimage to the Cró, the Red Ridge and Ceann Dubh at the far end of the Island.

There I found once again my earthly paradise; the limitless sea in sight on three sides, the strength of the Cró behind me, the blue dome of the sky above; and spread right across the cap of the Red Ridge a huge carpet of sea pink in whose honey-thick scent I could lie and doze and dream. I know of no greater contentment.

The next morning I awoke at 6.58 just in time to catch a weather forecast on the radio: strong westerly to northwesterly winds were said to be on the way. It is astonishing how suddenly such a forecast

becomes fact. Early on the sky was thickly overcast, and a low mist covered the mainland hills across the Sound; but the sea itself was hardly ruffled, and the air was still. Within ten minutes (9.15 to 9.25), as I was writing up my journal inside my hut, a gale had come whipping round the house, and steady seas began running off the shore, flecked all over with white horses.

The forecast had promised sunshine later, along with the high winds, so I could look forward to another enjoyable day. I realised that it is uncertainty that produces anxiety. On a day like this there's no point in hanging around the harbour in case the ferry comes across. It won't.

I have favourite sheltered spots both to the north and the south of the village from which I can watch the high seas smashing against the rocks on a day like this, with the added pleasure of the sight of an unconcerned seal or two bobbing up and down in the huge swell, gazing in to me at rest on the firm land. In between forays out from my base I read, and write, cook meals, eat, drink and doze. I don't seem to miss human company – at least, not for a few days!

From the book shelves of the guest house lounge I picked out Gustave Flaubert's *Madame Bovary*, a classic I'd not before got around to reading. I was soon leading a double life; one as a silent observer of that ambitious and resentful inland world of Flaubert's heroine, and the other as an active enjoyer of the spacious and exhilarating world of rushing air and sea whenever I left my hut. It was quite incongruous, and reminded me of the similar disjunction I had felt twenty years before when I read

John Arden's claustrophobic play 'Live like pigs' in my tent on the Island.

The next day was equally sunny, the seas not quite so high, but a ferry crossing seemed most unlikely. It struck me that my friends on the mainland might be worrying about me. Every now and then a small fishing boat would pass through the Blasket Sound, sometimes only a hundred yards or so off the beach. I could have waved and shouted to try and attract the crew's attention, but thought it best not to do so – they might quite understandably judge that I was in distress and come in to 'rescue' me. That was not what I wanted at all!

What was the simplest reassuring message I could devise to signal to any passing ship, and how would I convey it? After some thought I decided to wait until low tide, which came about mid-day, and then on the firm, sloping sand of the Tráigh Bhán I 'heeled' five letters in thirty-foot capitals: I AM OK, making the last four long and thin like a SLOW sign on a motor road. It came out a bit slanted, but seemed as if it would be legible, not only from any passing boat, but even from the cliffs above Dunquin Pier by anyone using binoculars! (Two years later I learnt, at third hand, that a passing trawler skipper *did* see my message, but didn't know who to pass it on to!)

The next day, Friday, was the day I'd told the ferrymen I'd *like* to come off the Island, but they were not to worry if the weather was bad, as I'd food enough to last me for at least another three days beyond that, eked out by the mushrooms and sorrel I was collecting daily. The morning dawned brightly, with the winds still fresh, and the forecast was that they would continue that way. I thought to

myself 'Well, if the ferry *does* come, particularly if Donnie makes the journey especially to help me, I'll have to take it, but we'll have a lot of spray and my gear will inevitably get wet. Ah, well, I must accept whatever comes. And I did!

But my deliverance, with not a drop of spray, came from a totally unexpected direction – from above, in fact. I'd just returned from a trip to the beach, where I'd watched a yacht pass unheeding to

the east of Beiginis, when I heard the engine noise and clack of a helicopter. It flew in across the strait from the direction of Coumenoule and landed on our headland to the north of the Tráigh Bhán. Through my binoculars I watched two fellows jump out, one holding something white in his hand (a letter for me). Then at once the helicopter was away again, but the two men seemed just to be talking together, not moving off, anyway. They were, I suppose, about a quarter of a mile away. I set off towards them at a brisk pace, thinking they might be a rescue party sent by the Taoiseach to help me! Within 5 minutes I was with them. One was a balding middle-aged man, the other younger, ginger haired. I was surprised how low key and matter-of-fact my first contact with other human beings was after four days of solitude.

They were officers of the Irish Ordnance Survey (the 'something white' was a rolled up aerial photo) come to pinpoint various useful markers on the Great Blasket and Beiginis. They had had no idea whether I, or anybody else, was on the Island – it really didn't matter so far as their work was concerned. To my tentative enquiry they said 'Yes, there's a fair chance the pilot could take you off this afternoon – to Coumenoule.' That would be fine. I could hitch a lift from there to Dunquin. Within a few minutes they themselves would be whisked off to the Red Ridge; the pilot would not be descending from the plane.

So, I'd about three hours to tidy up, pack up and be ready. No problem. I left my surplus tinned food in the guesthouse, gave the remains of my iceberg lettuce to the donkeys, who scorned the hard stem, and locked up Tigh Siobhán. I took all

A walk with seals

Sarah Merrow

On the Great Blasket strand,
white smile on the ruined
face of a village,
dark shapes mottle the surf
and heads surface
as the seals note our course.
A beached mother is dead, eyes gone,
wound picked round by the gulls.
Her baby pauses at the tide line, then
turns, urged back to the waves.

In unity, homage – or is it grief? –
they paddle and twist to hold
steady their rolling world –
uncanny shadows and the odd head
post the beach, matching my pace.
Here and there a face bobs in sync
with the motion of swells
in the soft, liquid light
— and all is unclear —
except that their eyes see
with a gaze that holds mine.

Far above the cove,
from cliff-tops where spray
meets gilded shale and
the pitching tide inheres
as glint and sparkle,
sound is sharper than sight.
Dappled by sun-shards,
black-domed swimmers
— or simple slipping stones –
confound in a giant tumbler
churning too fast for vision,
drawing paths among families
of forest-hued kelp.

And in this rhythmic shine they sing,
from fluid bed to my rootedness
where, landlocked and gawky, I
recall selkie myths and merrows.
Watery summons pour upward
untethered and airborne,
a low keening chorus, then
a chuff and two voices in wistful duet,
not a moan, a higher song that
besting the elements' roar
needs no answer.

Sarah Merrow is more known as a flute player, flute maker and repairist, but she is also a published poet. She lives in Baltimore, Maryland with her husband, Robert Kanigel, an author of repute whose latest book, On an Irish Island, based on life on the Great Blasket in the early years of the twentieth century, will be published in 2012.

my items of gear in two journeys up to the guest house, to be nearer the helicopter's landing point, wondering if I'd be able to manage them all in one go by myself when the time came. I did – just! The big rucksack on my back, my bedding roll under my right armpit, small rucksack under the left one, despatch case in my right hand, canvas bag in my left.

At 1.45 the helicopter returned from the west, landed briefly on Beiginis and then came over to our headland. Right! I was off; glad that the quarter-mile walk from the guesthouse to the headland was all downhill. The chopper vanes stopped turning. That's a good sign, I thought.

As I heard the plane (green livery; Celtic helicopters, I noticed) the Ordnance Survey men came towards me. 'Is it on?' I asked. 'Yes, the pilot's ready to take you now.' He turned out to be Ciarán Haughey, one of the sons of the Taoiseach, so my rescue fantasy wasn't all that ridiculous! I found out that this trip was kindly to be just for me alone, as the plane had just four seats. My gear completely filled the two back ones, and I sat to the left of Ciarán in front, the perspex nose of the plane giving a wonderful all-round view. I was a little taken aback to find that there was no floor to the cockpit at all – just a metal bar through the air to rest my feet on – but straps to secure me to the seat.

The next two minutes – it was no more than that – was pure magic carpet. The plane lifted slowly and gently for a few seconds, the rush of air from its propellers brushing back the grass beneath my feet in all directions, like a miniature hurricane. Then we soared

delightfully, and the Boat Cove and Beiginis were a coloured map below. The plane then swung out over the Sound, a shining cloth of deep blue, scratched with the pure white of racing wave tops. In a few seconds we were approaching the mainland high above the toy cars parked on the cliff near Dunquin Pier. I pointed out my Volvo to Ciarán and he landed us gently within ten yards of it, to the wonderment of a few watching tourists. Within a minute my gear was all off loaded and Ciarán was away again – he hadn't even stopped the engine. What a marvellous way to return from solitude to human company!

Yet the truth is I never felt cut off from human society those four days I was physically alone. Throughout I was in communication of sorts with other human beings, though never in dialogue. Other people spoke to me in radio news bulletins and weather forecasts in heard human speech; and Flaubert spoke to me through the written word to engage my interest in his vivid story of fictional human beings. I, on my side, by writing postcards and letters to my friends, and by keeping a diary, was 'speaking', confidently expecting to be heard sooner or later.

So I was alone, but not lonely. 'Weren't you spooked?' an Irish girl asked me that evening. No, I wasn't. After twenty years' familiarity that ruined Blasket village has ceased to be, for me, in any sense 'haunted' by the dead. In their writings, and in the stories I hear of them even now from old Islanders; they live with the living.

MIANAIGH BLAENAVON Turas ar Láthair Oidhreacht Domhanda

*Aonghus Ó Donnchú (aois 17),
Coláiste Eoin.*

Chuaigh mé féin, m'uncail Mícheál Ó Cinnéide agus mo chol ceathar Jeaic Ó Bhaile an Fheirtéarigh ar thuras chuig na Breataine Bige an Samhradh seo caite. Chuamar sall ar bhad Stena agus dheineamar turas bóthair ó Fishguard i ndeisceart na tíre go Holyhead sa Tuaisceart. D'fhreastalaíomar ar roinnt mhaith láthair turasóireachta, ach go háirithe na caisleáin mhaorga ata scaipthe thart i ngach aon áit sa tír, ach ní dóigh liom go raibh aon chomparáid eatarthu seo agus eispéireas mianadóireachta na Breataine Bige atá le fáil i Mianaigh Blaenavon.

Tá an **Láithreán Oidhreacht Domhanda** seo le fáil i lár na ghleana Rhondda, príomhcheantar mianadóireachta na tíre idir na 1750í agus na 1980í. Chomh luath is a thiomáineann tú tríd phríomh-gheataí na mianach, feictear túr tochrais an "Big Pit" os do chomhair. Nuair a shiúlann tú isteach san fhoirgneamh, tá an traein mhór athchóirithe a thóg an gual ó na mianaigh timpeall na Breataine fós ina seasamh ar an taobh clé duit. Fad is atá tú ag fanacht chun turlaingt síos sna mianaigh, is féidir stair na mianach a léamh sna leabhair atá ar díol nó ó na pictiúirí atá crochtha ar na ballaí.

Faoi dheireadh, roghnaíonn na fir amach as an slua tú agus tugann siad an trealamh mianaigh a bhí in úsáid sna mianaigh chéanna ag na fórmhianadóirí tríocha bliain ó shin. I ndiadh duit an clogad soilse a chur ar do cheann agus an paca sábháilteachta cúig chileagram a

chrochadh timpeall do chromán, tógann an t-iarmianadóir tú isteach san ardaitheoir chun turlaingt 300 troith faoin talamh chuig mianaigh nach bhfuil athraithe ón ar dúnadh é i 1980.

Taispeántar duit na coinníolacha oibre a bhí ann do na mianadóirí san am atá caite agus na córais shláinte a bhí orthu úsáid chun a cinntiú nach gheobhaidís bás sna mianaigh. Tá an taispeántas seo i bhfad níos láidre i mo thuairim toisc gur iarmhianadóirí iad na treoraithe a thógann timpeall na mianach tú. Nuair a chríochnaíonn an turas agus tá tú fillte ar sholas an lae thuas ar barr, tá méid mór gníomhaíochtaí suntasacha le déanamh agat, go háirithe an iarsmalann atá lán le earraí suimiúla a d'úsáididís sna mianaigh.

Ní raibh fiú uair a' chloig caite agam thíos sa mhianach, ach bhraith mé i bhfad níos feasaí ar an saol deacair sna

mianaigh. Bhí bá is tuiscint agam do a leithéid de thubaistí ar nós an 33 mianadóir a bhí sáinite sa mhianach sa tSile i mbliana. Bhí léargas níos fearr agam ar an gcruatan a bhraith gach duine dóibh le linn a 69 lá faoin

talamh.

Sílim nach bhfuil aon rud níos tábhachtaí ná oideachas mar seo a thabhairt do mhuintir an domhain ionas go mbeidís níos tuisceanaí i leith tubaistí mar seo.

An t-údar, Aonghus Ó Donnchú, ar dheis, lena chol ceathar Jeaic Ó Cinnéide Pender agus iar-Mhianadóir sna Mianaigh Blaenavon.

Baill na Fondúireachta • Members of Foundation

Bíonn An Caomhnóir á dháileadh tríd an bpost go baill na Fondúireachta agus an costas clúdaithe len a dtáille ballraíochta.

Ar eagla go bhfuil dearmad déanta ag daoine maidir le táille bliantúil ballraíochta a dhíol, seo thíos a leanas na baill atá díolta suas go 18 Deireadh Fómhair 2011:

An Caomhnóir is dispatched to members of Fondúireacht an Bhlascoid, the cost of which is covered by their membership

As some may have forgotten to update their yearly membership, below are listed members who have paid up to 18 October 2011

Ághas Uí Cheallaigh, Cristín, 2 Fremont Drive, Melbourn, Baile an Easpaig, Corcaigh.
 Allen, Frank, 10 Cois Cuain, Cúirt Mhic Shéafraidh, Co. Chorcaí.
 Almqvist, Bo, 6 Gort na Mara, Seanchill, BÁC 18.
 Begley-Ó Sé, Máire, Liosnagroí, Caisleán Ghriaghre, Co. Chiarraí.
 Brangan, Carolín, 17 Balally Drive, Dundrum, Dublin 16.
 Breathnach, Fiontán & Máirín, 7 Butterfield Orchard, Rathfarnham, Dublin 14.
 Breen, Áine, "Alden", Williamstown, Waterford.
 Brughna Stuart, Déirdre, "Drumhill", Br Chill Mochuda Uacht, Dúndroma, BÁC 14.
 Connolly, Martin, Office of Public Works, Trim, Co. Meath.
 Davies, Mary, Winton, Castlefarm, Monkstown, Co. Cork.
 Dawson, Pat, Muckcross House, Killarney, Co. Kerry.
 De Belder, Hans, Blaivielaan 32, 1950 Kraainem, Belgium.
 de Priondargást, Proinnias, "Avondonn", Bóthar an Chreatalaí, Cloch an Mhaoir, Luimneach.
 Dollard, Ciarán, 32 Ardán Blenheim, Port Láirge.
 Enright, Mrs T., 54 Skircoat Moor, Halifax, HX3 OHA, England.
 Feirtéar, Bernie, Fán, Ceann Trá, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Fitzmaurice, Gabriel, Maigh Mheáin, Co. Chiarraí.
 Foley (nee Keane), Gertie, 50 Grange Wood, Rathfarnham, Dublin 16.
 Fórd, An tAth. Riobárd, 6 Cairn Court, Fermoy, Co. Cork.
 Frost, Eithne, 34 Páirc Grosvenor, Ráth Maonais, BÁC 6.
 Gaelachas Teoranta, Gleann Maghair, Co. Chorcaí.
 Guiheen-Kenny, Carmel, "Suaimhneas", Carnmore, Co. Galway.
 Hamilton, Pádraig, 14 Ros Harley, Carraig an Déin, Br. An Tóchair, Corcaigh.
 Hayes, Maureen & Gerald, 109 Jamestown Drive, Springfield, Mass. 01108, U.S.A.
 Hyland, Áine, 37 Mepas Road, Dalkey, Co. Dublin.
 'ic Gearailt, Íde, Sráid an Doirín, Daingean Uí Chúis.
 Kane, Jack, 1396 Marble Island Road, Colchester, Vermont 05446, USA.
 Keane Ó Catháin, Pádraig, Ballincar, Rosses Point Rd., Sligo.
 Kerwick, Moss, Rockhill, Bruree, Co. Limerick.
 Kimber, Dáithí, 39 Faiche an Ghragáin, Port Láirge.
 Leabharlann Chiarraí, Tobar Muí Doire, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Long, Bryan, Upper Main Street, Dingle.
 Mac Amhlaoibh, Feargal, Baile na Rátha, Dún Chaoin, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Mac Aodhagáin, Brighid Bean, 89 Br. Naomh Peadar, Glas Chnoic, BÁC 12.
 Mac Aogáin, Eoghan, 18 Br. Chárthaigh, An Chabrach, BÁC 7.
 Mac Cárthaigh, Maitias, & Nóra María Ní Mhurchú, An Cheathrú, Dún Chaoin, Co. Chiarraí.
 Mac Conghail, Máire, 14 Ascaill Ghairbhile, Ráth Garbh, BÁC 6.
 Mac Conghail, Muiris, Tig an Mhuilinn, Droichead Adhmaid, An tInbhear Mór, Co. Chill Mhantáin.
 Mac Gearailt, Séamus, "Tír na nÓg", 10 Grenville, Port Laoise, Co. Laoise.
 Mac Ionnrachtaigh, Seosaimh, 11 Croí na mBaile, Bóthar an Ghleanna Mhóir, Cill Mhichíl, Co. an Chláir.
 Mac Ruairí, Peadar T., 6 Ascaill Bhreandáin, BÁC 5.
 Mac Síthigh, Domhnall & Máire, Baile Eaglaise, Baile an Fheirtéaraigh, Trá Lí.
 Magan, Cróine, 14 Carlisle Ave., Donnybrook, Dublin 4.
 Maguire, Joan, & Deaglán Ó Maoileoin, Sr. an Dá Gheata, An Daingean, Co. Chiarraí.
 Mannion, John, Lakeside Park, Loughrea, Co. Galway.
 Matson, Leslie, Newtown Villa, Port Láirge.
 McAdam, Dr Jim, 16B Dirnan Road, Cookstown, Co. Tyrone, BT 80 9XL.
 Mhic Ghabhann, Áine Bn., 51 Bóthar Bhartúin, Rath Fearnáin, BÁC 14.

Mhic Gheairilt, Eibhlín, Bán na Comarach, Cionn tSáile Beag, via Eochail, Co. Phort Láirge.
 Murphy, Úna, Beau Soleil 1, 26 Ch. Des Jargillieres, 01210 Ferney-Voltaire, Ain, France.
 Ní Bheaglaioich, Caitlín M., Na Gorta Dubha, Baile an Fheirtéaraigh, Trá Lí.
 Ní Bheaglaioich, Máire Úna, 7D Aonach Mhargadh na Feirme, BÁC 7.
 Ní Bhriain, Doireann, 2 Cúirt Palmerston, Ráth Maoinis, BÁC 6.
 Ní Chaomhánaigh, Caitlín, 2 Garrán an Ghoirt Áird, Cathair Sailí, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ní Chinnéide Uí Gheairilt, Síghle, "Dúinín", 7 Woodley Park, Lr. Kilmacud Road, BAC 14.
 Ní Chinnéide, Neasa, Tigh an Provost, Colaiste na Tríonóide, BÁC 2.
 Ní Chóbháin, Simon & Máire, An Creagh Bhuí, Baile Chláir na Gaillimhe, Ní Chonchubhair, Máire, 64 Belgard Downs, Bóthar Bhaile an Róistigh, Corcaigh.
 Ní Dheaghaidh, Christina, 14 Killakee Lawns, Firhouse, BÁC 24.
 Ní Dhroighneáin, Éilís, 25 Páirc Ashton, Baile na Manach, Co. Átha Cliath.
 Ní Dhubhda, Máiréad, Baile na Leacan, Clochán Bhréanainn, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ní Dhubhda, Rose, 26 An Leac Lian, Beárna, Co. na Gaillimhe.
 Ní Dhugáin, An tSr Attracta, Clochar na Trócaire, Cill Dá Lua, Co. an Chláir.
 Ní Mhaoileoin, Máire, Baile an Fheirtéaraigh, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ní Mhaonaigh, Colette, 47 Ascal Rath Gearr, BÁC 6.
 Ní Mhaonaigh, Tracey, Roinn na Nua-Ghaeilge, OÉ Má Nuad, Má Nuad, Co. Chill Dara.
 Ní Mhóráin, Bríd, An Cam, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ní Shúilleabháin, Brenda, Baile an Liaigh, Ceann Trá, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Nic an Oirchinnigh, Úna, 23 Sexton St., Luimneach.
 Ó Braonáin, An tAth. P., 2110 N San Antonio Ave., Upland, CA 91784-1249, USA.
 Ó Braonáin, Seán, 92 Br. San Labhráis, Cluain Tarbh, BÁC 3.
 Ó Broin, Antoine, Kilrane, Co. Wexford.
 Ó Brolcháin, Fionnbarra, 2 Plásóg an tSruháin, Ascail Chnoc Mhuirfean, An Charraig Dhubh, Co. Átha Cliath.
 Ó Buachalla, Aingeal, 33 Cnoc na Sí, An Charraig Dhubh, Co. Átha Cliath.
 Ó Cadhla, An tAth. Eoghain, Tig na Sagart, Baile an Fheirtéaraigh, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ó Catháin, Colm, "Fionntrá", 78 Rush Road, Skerries, Co. Dublin.
 Ó Cathasaigh, Roibeárd, Coláiste Mhuire Gan Smál, Cuarbhóthar Theas, Luimneach.
 Ó Ceárna, An Dr Mícheál, 1 Apple Blossom Lane, Apt 133, Springfield, Mass. 01028, USA.
 Ó Cinnéide, Mícheál, "Grantry", Ballysampion, Kinnick, Co. Loch Gorman.
 Ó Cíobháin, Tomás, Baile an Fheirtéaraigh, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ó Cléirigh, Muiris Cnoc Garbh, Lr. Killeens Road, Blarney, Co. Chorcaí.
 Ó Coileáin, Seán, Scoil na Gaeilge, Coláiste na hOllscoile, Corcaigh.
 Ó Coileáin, Tadhg, Abha na Dála, An Daingean, Co. Chiarraí.
 Ó Conaill, Cáit & Mícheál, An Roinn, Cill Orglan, Co. Chiarraí.
 Ó Conaill, Mícheál A., Gort an tSamhraidh, Eochail, Co. Chorcaí.
 Breandán Ó Conaire, 265 Ascaill Chrann Teile, Martello, Port Mearnóg, Co. Átha Cliath.
 Ó Conchubhair, Dónall, 20 Meadowvale Close, Raithín, Co. Luimnigh.
 Ó Conchúir, Boscó, Cill Chúile, Baile na nGall, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 O'Connor, Pat, Ballinasig, Dingle.
 Ó Dálaigh, Pádraig, 56 Ascail Pháirc na Carraige, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ó Domhnaill, Conall, 8 Na Daireacha, Br. Thurlach, Caisleán a' Bharráigh, Co. Mhuigheo.
 Ó Dónaill, Caitlín & Seán, 37A Faiche an Ráschúrsa, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 O'Dowd, Niall, 875, 6th Ave., Suite 201 New York, NY 10001, U.S.A.
 Ó Fiannachta, Mgr Pádraig, An Díseart, An Daingean, Co. Chiarraí.
 Ó Floinn, Liam, "Suaimhneas", 40 Meadow Springs, Radharc an Chláir,

An tIonad agus an tOireachtas

D'EIRIGH go hiontach le hiomaitheoirí ó Chorca Dhuibhne ag Oireachtas na bliana seo a tionóladh i gCill Airne i dtús mhí na Samhna agus, go deimhin, tá dlúthbhaint ag triúr de na buaiteoirí le hIonad An Bhlascaoid.

Treoraí/Oifigeach Eolais séasúrach san Ionad is ea Tomás Ó Lúing, ó Bhaile an Chalaigh, a thug an chéad duais leis sa phríomhchomórtas scéalaíochta agus bronnadh Corn Neidí Franc Mac Grianna, Trófaí Fhoras na Gaeilge agus suim airgid air.

Tháinig Dáithí de Mórdha, Cartlannaí an Ionaid, sa dara háit sa phríomhchomórtas den Dreas Cainte agus tháinig Malacháí Mac Amhlaoibh, a thug blianta ina Threoraí/Oifigeach Eolais séasúrach san Ionad, sa dara háit sa chomórtas cáilithe scéalaíochta do dhaoine fásta. Múinteoir é Malacháí i nGaelscoil Uí Drisceoil i nGleann Maighir, Corcaigh.

“Ábhar mór ceiliúrtha dúinn go léir ba ea an scéal iontach seo agus is cinnte go bhfuilim an-shásta gurb amhlaidh a bhí. Ar ndóigh, is geall le hollscoil an tIonad féin anois agus do bhí aithne ar mhuintir an Bhlascaoid féin ar fud an domhain mar scéalaithe agus mar chainteoirí oilte,” a dúirt Mícheál de Mórdha, Stiúrthóir an Ionaid (agus Uachtarán Oireachtas 2010).

Luimneach.
 Ó Greacháin, Dónal, “Tiaracht”, 24 Ferndale, Ennis Road, Limerick.
 Ó hAllmhuráin, An tAth. Raphael, Blessed Sacrament Community, 20 Bachelors Walk, Dublin 1.
 Ó hAllmhuráin, Seán, 4 Ascaill Bhríde, An tSr. Nua, Luimneach.
 Ó Héalaí, Pádraig, Aille, Indreabhán, Co. na Gaillimhe.
 Ó hÓgáin, Bríd & Éamonn, 17 Páirc na Mainistreach, Cluain Dolcáin, BÁC 22.
 Ó hOsáin, Micheál, 675 Feeny Road, Dungiven, Co. Dhoire, BT47 4SU.
 O’Keeffe, Rev. John, OFM, Frati Penitenzieri Lateranensi, Piazza San Giovanni in Laterano, 4, 00120, Città del Vaticano, Italy.
 Ó Laoghaire, Gearóid, Clochar Bhriain, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ó Laoithe, Seán, An Corrlíos, Rathluirc, Co. Chorcaí.
 Ó Lideadha, Séamus, Lios Liath, Cora Chaitlín, Co. an Chláir.
 Ó Lorcáin, Uilliam, 2 Westwood Gardens, Kinsale, Co. Cork.
 Ó Mathúna, Diarmuid, 10 Bóthar Burlington, BÁC 4.
 Ó Mathúna, Pádraig, Baile an Teampaill, Dún Chaoin, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ó Muircheartaigh, Tomás, Brí, Inis Corthaidh, Co. Loch Gorman.
 Ó Muirthile, Dónal, Villa Maria, Wilton Ave., Bishopstown, Cork.
 Ó Murchú, An Sár-Oirmhinneach Liam, Teach an Easpaig, Cill Áirne, Co. Chiarraí.
 Ó Murchú, An tAth. Pádraig, 39-6 MA Reuk Dong, Kwangju, Korea 502 - 157.
 Ó Murchú, Breandán, 18 Janeville, Br. Na Carraige Duibhe, Corcaigh.
 Ó Murchú, Máire & Ciarán, Baile an hAbha, Dún Chaoin, Co. Chiarraí.
 Ó Scannláin, Cáit & Tomás, Gleann Loic, Dún Chaoin.
 Ó Sé, Tomás, 5 An Charraig Mhór, Baile Átha an Rí, Co. na Gaillimhe.
 Ó Séaghdha, Jimí, Baile an Chóta, Ceann Trá, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Ó Siochrú, Pádraig, Baile Mhic a’ Daill, An Daingean, Co. Chiarraí.
 Ó Snodaigh, Feargus, 91 Bóthar Bhinn Éadair, Binn Éadair, BÁC 13.
 Ó Súilleabháin, An tOll. Micheál, Dámh Chruinne Éireann, Ollscoil Luimní, Luimneach.

Ó Súilleabháin, Seosaimh, 5 An tArd, Baile an Easpaig, Corcaigh.
 O’Sullivan, Breeda, Dundullerick, Leamlara, Co. Cork.
 Páircéir, Séamus, 34 Ailesbury Grove, Dundrum, Dublin 16.
 Ploszay, Mary K., 44 Woods Way, Newington, CT 06111, U.S.A.
 Quill, Dr John T., Ballyheigue, Co. Kerry.
 Ruiséal, Pól, Ionad na Gaeilge Labhartha, Áras Uí Rathaille, Coláiste na hOllscoile, Corcaigh.
 Stagles, Ray, 6 Salisbury Close, Wokingham, R941 4AJ, U.K.
 Ua Cearnaigh, Seán, Ard Aoibhinn, Gort na Silíní, Inis Córthaidh, Co. Loch Gorman.
 Údarás na Gaeltachta, Na Forbacha, Co. na Gaillimhe.
 Uí Aimhirgín, Nuala, 24 Páirc Moyola, An Caislean Nua, Gaillimh.
 Uí Ainín, Máire, Cloichear, Baile an Fheirtéaraigh, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Uí Almhain, Bríd Bn., The Barn House, Birchcliffe, Hebden Bridge, W. Yorks.
 Uí Chatháin, Nóirín, “Seod”, Br. Na hAille, Baile an Bhuinneánaigh, Co. Chiarraí.
 Uí Chinnéide, Edna, Baile an Mhúraigh, Baile na nGall, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Uí Chinnéide, Mai, Dún-an-Óir, Roscré, Co. Thiobraid Árainn.
 Uí Cholmáin, Maedhbh, 4 Ascal na hUamha, Baile an Bhóthair, Co. Átha Cliath.
 Uí Chonchubhair, Pádraig & Áine, Leána Mór, Béal Átha Longphuirt, Co. Chiarraí.
 Uí Chruaioi, Máire, Maghlinn, Baile an Chollaigh, Corcaigh.
 Uí Dhomhnaill, Máiréad, 19 Bóthar na Faiche (Green Rd), An Charraig Dhubbh, Co. Átha Cliath.
 Uí Fhathaigh, Siobhán, Baile an Fheirtéaraigh, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Uí Laoithe, Niamh, Baile an Lochaig, Baile na nGall, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Uí Mhaoileoin, Bríd, An Ghráig, Baile an Fheirtéaraigh, Trá Lí, Co. Chiarraí.
 Uí Mhurchú, Máire, 14 Carraigín Dhónaill, Cathair Sailí, Trá Lí.
 Ware, Séamus, 13 Beithe Geala, Lána Beithe, Dún Droma, BÁC 14.

Tá foim iarrtais ar bhallaíocht agus clúdach faoi iamh san eagrán seo. Is eagraíocht dheonach charthanachta í Fondúireacht an Bhlascaoid a bhíonn ag brath an an bpobal.

An application for membership with return envelope is included in this edition. Fondúireacht an Bhlascaoid is a non-profit charitable organisation which depends on public support.

Imeachtaí 2011 in Ionad An Bhlascaoid

Bliain thar a bheith gnóthach ba ea 2011, de réir na n-imeachtaí a bhí ar bun againn i rith na bliana.

Ceann de na príomh-imeachtaí ba ea “Súil Siar Mháire Mhaith” – mór-thaispeántas ealaíne de chuid Maria Simonds-Gooding – duine de na healaíontóirí is iomráití in Éirinn, ball den Aos Dána agus comharsa béal dorais dúinn anseo ar an gCeathrú, Dún Chaoin.

Is é an tAire Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta, Jimmy Deenihan, T.D., a d’oscail an taispeántas go hoifigiúil ar an 25 Aibreán agus coimeádadh an taispeántas san Ionad go deireadh na biaiste. D’fhreastail slua an-mhór ar an oscailt, ceann de na sluaite ba mhó a d’fhreastail ar aon ócáid riamh san Ionad agus orthu siúd eile a labhair ag an ócáid oscailte do bhí Peadar Ó Riada, an ceoltóir agus an cumadóir iomráiteach ó Chúil Aodha. Is í Catherine Marshall, ó IMMA, a chur an taispeántas i dtoll a chéile agus is í Eibhlín de Paor, ó Ealaíon na Gaeltachta, a mhol, ar dtús, go mbeadh a leithéid de thaispeántas ann.

Chomh maith leis sin, do bhí An tIonad rannpháirteach i sraith siamsaíochta iarnóin, saor in aisce, a bhí ar siúl ar bhonn seachtainiúil lár an bhiaiste. Fáilte Éireann a thionscain an tsraith seo, chun go gcuirfeadh cuairteoirí aithne níos fearr ar ár gcultúr agus ar n-oidhreacht, le linn dóibh a bheith sa cheantar agus is iad Oidhreacht Chorca Dhuibhne a rinne an obair riaracháin. Ghlac scoth na gceoltóirí, na n-amhránaithe, na rincoirí agus na bhfilí, atá ina gcónaí in Iarthar Duibhneach, páirt sa tsraith agus d’éirigh go maith leis an tionscnamh.

Rud eile a tharla i mbliana, san Ionad, is ea gur bheartaigh an tAire Stáit in Oifig na nOibreacha Poiblí, Brian Hayes, T.D., go mbeadh cead isteach saor in aisce go dtí ionaid chuairteoirí de chuid Oifig na nOibreacha Poiblí ar fud na tíre, ar an gcéad Chéadaoin de gach mí. Tosnaíodh ar an mbeart seo ar 6 Iúil 2011 agus d’éirigh go maith le rannpháirtíocht an ionaid sa chúram. B’fhéidir go mbeadh a leithéid de bheartas ann arís an bhliain seo chugainn. Seo thíos léargas ar na príomhimeachtaí a bhí ar bun san Ionad i 2011.

11/02/2011: Ceiliúradh Lá ‘le Gobnait – teacht le chéile san Ionad.

25/04/2011: Seoladh Thaispeántas Maria Simonds-Gooding – “Súil Siar Máire Mhaith”.

29/04/2011: Féile na Bealtaine – Taispeántas Puipéad don aos óg.

02/05/2011 : Siompóisiam Fhéile na Bealtaine.

02/06/2011: Sraith léachtaí do dhaltáí ó Ollscoil na hÉireann, Má Nuad ag foireann an ionaid

23/06/2011: Seimineár MITKE – Cónascadh agus Comhoibriú – faoi stiúir Údarás na Gaeltachta. Na hAíre Deenihan agus Mac Fhionnlaoiach i láthair.

04/07/2011 : Scoil Shamhraidh Chumann Múinteoirí Éireann.

10, 17, 22, 24, 31/08/2011 agus 07/09/2011: Siamsaíocht Thráthnóna faoi choimirce Fáilte Éireann.

18/08/2011 go 26/08/2011 – Seachtain Oidhreacht faoi choimirce na Comhairle Oideachais

22/08/2011 – 2/9/2011 Cúrsa Gaeilge Ollscoil na hÉireann Má Nuad faoi stiúir an Dr Tracey Ní Mhaonaigh.

23/09/2011: Ceiliúradh an Bhlascaoid -“Na Blascaodaí agus na hEalaíona”. I measc na mór imeachtaí ag an gCeiliúradh bhí:

- Seoladh cheamara aimsire TG4, atá i bhfearras 24/7 san Ionad
- Seoladh an leabhair *An Fhaoileann Aonarach* agus *The Lone Seagull*
- Bronnadh Sparánacht An Bhlascaoid
- Seoladh an leabhair *Ceiliúradh 13 – Imirce agus Imigéin*.
- Léiriú nua-aoiseach ar scríbhinní Myles na gCopalee, curtha i láthair ag Aisteoirí Bhréanainn agus a gcomhlúadar.

19/10/2011: Fáiltiú i mbialann “An tlascaire” do Chomhdháil – “Anaesthesia & Peri-Operative Medicine”, faoi stiúir an Ollamh Monty Mythen.

7-11/11/2011 Muintir Camphill, Dun Sian, san Ionad chun cleachtadh a dhéanamh ar cheolchoirm dá gcuid.

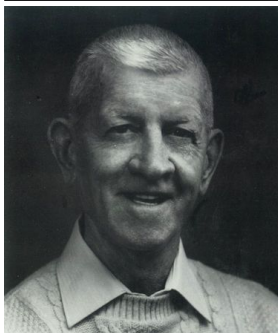
Cruinnithe rialta i rith na bliana ag Comharchumann Dhún Chaoin.

Kathleen Reen, Tomás Feirtéar agus Dominic McKenna ón Daingean ag cleachtadh do Cheolchoirm Mór de chuid Camphill.
Photo by Jon Wright.

An tAire Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta, Jimmy Deenihan, T.D.; An tAire Stáit Gaeltachta, Donnchadh Mac Fhionnlaoiach, T.D; An Teachta Dála ó Chiarraí Theas: Breandán Ó Grífin, in éineacht le toscairí a tháinig go comhdháil MITKE, chomh maith le hionadaithe de chuid Údarás na Gaeltachta agus Mícheál de Mórdha, Stiúrthóir Ionad An Bhlascaoid.

Walter P. Sullivan ("Tux") 1911-2011

SPRINGFIELD MA – Walter P. Sullivan ("Tux"), 99, a long time resident of Springfield and in recent years of Thiensville, Wisconsin was Called Safely Home on Tuesday, February 22,

2011. He passed into Eternal Life at Horizon Hospice at Columbia St. Mary's Hospital in Mequon, Wisconsin surrounded by the care and comfort of his loving family. He was born in Springfield on April 4, 1911, a beloved son of the late Thomas Sullivan of Dún Chaoin, Ireland and Catherine (Guiheen) Sullivan of The Great Blasket Island, Ireland. He was raised in the family home on Butler Street in Springfield and graduated from Sacred Heart Elementary School and Cathedral High School.

Tux was predeceased by his beloved wife, Marie R. (Hosey) Sullivan. They were blessed with over 37 years of happiness together. He leaves his loving children, W. Patrick Sullivan, Jr. and his wife, Olga of Thiensville, WI and Donna Sullivan Havens and her husband, John Wick of Camp Hill, PA; his cherished grandchildren, Courtney Guiheen Havens of Boston and John Wick Havens, III and his wife, Lisa of London, England.

While at Cathedral High School, Tux played baseball and basketball. He later attended Appalachian State University in North Carolina where he played baseball and basketball. He also played for the Montreal Royals baseball team, a farm club of the Brooklyn Dodgers.

Tux lived in Springfield for most of his life. He served his country in the United States Army during World War II earning the American Campaign Medal, the Asiatic Pacific Campaign Medal and the World War II Victory Medal.

Throughout his life Tux showed his love of family, friends, and church as a coach and as a volunteer at both Sacred Heart and Holy Cross parishes, as a coach for Holy Cross and Cathedral's Freshman baseball teams, as Past President of the Cathedral's Booster Club, a founder of the Cathedral Sports Hall of Fame, as a member of Cathedral's Golden Panthers, and as a member of the Shamrock Athletic Club.

Tux published three books, "Ireland Smiling Through Tears", "Baseball Makes Friends" and "What Have They Done To My Game", a book that is in the library of the Baseball Hall of Fame in Cooperstown, New York. In 2006, Tux received the Hickok Award at the Basketball Hall of Fame in Springfield.

His funeral was held on March 1, 2011, with a Mass of Christian Burial. He was buried with Military Honors at Saint Michael Cemetery.

He loved Ireland, in particular, the Dingle Peninsula. The highlight of his trips to the "homeland" where he traveled many times, was his visit to the Great Blasket Island where his mother was raised and Dun Chaoin, where his father was raised. He was thrilled to visit the Great Blasket Center and looked forward to his visits with Micheál de Mórdha. Tux cherished and often warmly spoke about the wonderful memories that he held from these very special trips to Ireland.

– Donna Sullivan Havens (daughter)

Peig's Grandson Dies in the US

ANOTHER link to West Kerry's past was severed last week with the death of Peig Sayers' grandson, Daniel G. Sheehan (71), in Burlington, Connecticut, on October 17.

Daniel, the son of the late Daniel J. Sheehan and Katherine (Guiheen) Sheehan, maintained strong links to the Blasket Islands and Corca Dhuibhne during his lifetime.

"I knew him well; he was in the centre several times and visited the island once or twice," said Micheál de Mórdha, manager of Ionad an Bhlascaoid.

"I met him initially when we were filming 'Blasket Roots, American Dreams' several years ago in the Springfield/Hartford area, although we were in correspondence long before that. We interviewed him for that film and we also interviewed Peig Sayers' daughter – Helen or Nelly Pheig Sayers as she was known on the island."

"He loved everything Irish and he instilled this love in all of his family. His only surviving daughter, Kerry, is definitely a chip off the old block and she keeps in regular contact with the Blasket Centre and West Kerry, which she loves," he said.

– *The Kerryman*, October 26 2011

Seo cuid do litir a fuair Micheál de Mórdha, Stiúrthóir Ionad An Bhlascaoid Mhóir, ó Dan agus Jackie Sheehan, tar éis dóibh a gcéad chuairt a thabhairt ar Ionad An Bhlascaoid Mhóir i 1994. Is léir go raibh Dan agus Jackie an-tógtha lena gcuairt.

Even though I had never met Peig (she passed away when I was 17), I felt like I knew her. My mother, and aunt and uncle talked of her often. She will always live on in my heart and in my mind. While watching the movie at the Center, tears came rolling out, and I felt I knew each and every one of them. When you think about it, where else on earth has such a small group of people, become so renowned, for their individual achievements. It is entirely fitting that the Blasket Center was erected to memorialize the people. The Center itself is an exceptionally unique structure, which knowingly shows respect to itself and to the people within its walls. I would like to commend those individuals who had the foresight and vision to recognize the need for such a beautiful commemorative house for all the talented people of the Great Blasket to continue living in. They may well become younger as they become older ...

... Helen (Nellie Peig Sayers) was thrilled with the literature we brought back about the Center. She said she wished she could go and see it. She looks at the pictures and cries. Peig's children are and were very gentle and sentimental people, she would have been as proud of them as they were of her.

An Dr Micheál Ó Cearna le buaiteoirí chéad Sparántacht an Bhlascaoid (féach Ich. 7) (Pict: Marian O'Flaherty)

Áine Uí Laoithe, Lorcán Ó Cinnéide agus Eibhlín Ní Cheama ag Celiúradh an Bhlascaoid.

(Pict: Marian O'Flaherty)

Cáit Ní Chatháin-Uí Dhubhda, údar *An Fhaoileann Aonarach* agus *The Lone Seagull* ag prapáil chun dul 'on mBlascaod le Lucille Hays, cara léi

Cáit Ní Chatháin-Uí Dhubhda ag prapáil chun dul 'on mBlascaod le Lucille Hays, cara léi

Céiliúradh an Bhlascaoid 13

Iris Cheiliúradh an Bhlascaoid 13, *Imirce agus Imigéin* cur síos ar imeachtaí Cheiliúradh an Bhlascaoid 2008,

Ag Ceolchoim Camphill in Ionad an Bhlascaoid bhí, ó chlé: Robbie O'Neill (Baile na nGall), Mícheál Ó Muircheartaigh (Dún Síon), Dónal Murphy (Ceann Trá) agus Pádraig Ó Sé (Dún Chaoin).

Ceolchoim Camphill faoi lán seol in Ionad an Bhlascaoid.

(Pict: Micheál de Mórdha)